



"SƏS" qəzeti mənim üçün ən əziz qəzetdir

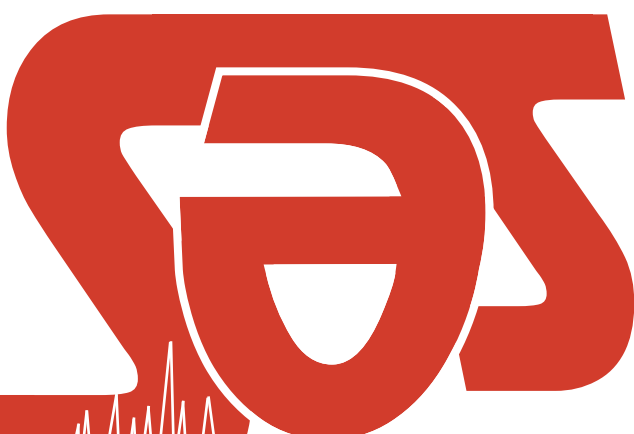


№ 161 (7086)

"Qələbəmi şəhidlərimizə həsr edirəm" - Paralimpiya çempionu



16



5 sentyabr 2024-cü il.  
Qiyməti 60 qəpik

## Prezident İlham Əliyev İtaliyada işgüzar səfərdədir



Prezident İlham Əliyev İtaliya Respublikasının Prezidenti Sercio Mattarellanın dəvəti ilə sentyabrın 4-də Romaya işgüzar səfərə gəlib. Roma şəhərinin "Leonardo da Vinci Rome Fiumicino" hava limanında Prezident İlham Əliyevi və birinci xanım Mehriban Əliyevanı İtaliyanın rəsmi şəxsləri qarşılayıblar.

# Ermənistan üçün qaçılmaz olan İQTİSADI ENİŞ

"Sentyabr ayı "Böyük Ermənistan mifi"nin dəfn olunduğu aydır"



9

Dmitri Solonnikov: "Ermənistan Qərbin tapşırığı ilə sülh razılaşmasını ləngidir"



10

Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda təhsil



11



3

"Azadlıq" radiosunu həm özünü, həm də dağıdıcı müxalifəti ifşa etdi



14

Uşaqları Tiktok fenomeninə çevirməyin!



9

# Qardaş Türkiyədən təbrik!

Prezident İlham Əliyev: "Birliyimiz və həmrəyliyimiz xalqlarımız üçün əsas yol istiqamətidir"



Azərbaycan ilə Türkiyənin əməkdaşlığı bütün sahələrdə dinamik şəkildə inkişaf edir və bu həm regionda, həm də regiondan kənar böyük önəm daşıyır. Türkiyə hər zaman Azərbaycanın yanında olub, ölkəmizin haqq işini dəstəkləyib. Bu əlaqələrin hazırkı səviyyəyə gəlib çatmasında dövlət başçılarının qarşılıqlı səfərləri, Türkiyənin daim Azərbaycanın, Azərbaycanın da Türkiyənin yanında olması önəmli əhəmiyyət kəsb edir. Bu gün dünyada Türkiyə və Azərbaycan qədər bir-birinə mənəvi-siyasi cəhətdən yaxın olan ölkələr tapmaq mümkün deyil. İki ölkənin münasibətləri unikal bir nümunəyə çevrilib. Azərbaycanda keçirilən parlament seçkilərində Yeni Azərbaycan Partiyasının inamlı qələbəsi münasibətilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın zəng edərək təbriklərini çatdırması mövcud münasibətlərin təzahürüdür. Türkiyə Prezidenti bu seçkilərin Azərbaycanın suverenliyinin tam bərpa edilməsindən sonra ölkəmizin bütün ərazisində keçirilən ilk parlament seçkiləri olmasının önəmini qeyd edib. Rəcəb Tayyib Ərdoğan seçkilərin azad, sərbəst, demokratik şəraitdə keçdiyini və Azərbaycan xalqının iradəsini əks etdirdiyini vurğulayıb.

Telefon danışıqı zamanı Azərbaycanla Türkiyə arasında parlamentlərarası əlaqələrin əhəmiyyəti və parlament nümayəndə heyətlərinin mütəmadi qarşılıqlı səfərləri qeyd olunub. Eyni zamanda, ölkəmizdə keçirilən bu seçkilərdə Türkiyə Böyük Millət Məclisinin parlamentlərarası dostluq qrupunun müşahidəçi qismində geniş tərkibdə iştirak etdiyi bildirilib. Bildiyimiz kimi, Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev avqustun 30-da Azərbaycan-Türkiyə parlamentlərarası dostluq qrupunun rəhbəri Şamil Ayrımin başçılıq etdiyi Türkiyə Böyük Millət Məclisinin üzvlərindən ibarət nümayəndə heyətini qəbul etmişdir. Qeyd edək ki, Türkiyə Böyük Millət Məclisinin nümayəndələri ölkəmizdə keçirilən parlament seçkilərində böyük heyət ilə müşahidəçi statusunda iştirak etmək Azərbaycana səfər etmişdilər. Bu seçkilər suverenliyini və ərazi bütövlüyünü tam təmin edən Azərbaycanın bütün ərazisində keçirilən ilk parlament seçkiləri idi.

Söhbət zamanı Azərbaycan ilə Türkiyə arasında qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin perspektivlərinə dair fikir mübadiləsi aparılıb.

## SEVİNC VƏ KƏDƏRİMİZƏ ŞƏRİK TÜRKİYƏ

Çağdaş dünyada Türkiyə və Azərbaycan qədər bir-birinə mənəvi-siyasi cəhətdən yaxın olan ölkələr tapmaq mümkün deyil. İki ölkənin münasibətləri unikal bir nümunəyə çevrilib. Cənab Prezident İlham Əliyevin çıxışlarının birində qeyd etdiyi kimi, bu gün Türkiyə və Azərbaycan bir-birinə dünya çapında ən yaxın olan ölkələrdir. Azərbaycan və Türkiyəni birləşdirən bir çox amillər var. İlk növbədə, tarix, mədəniyyət, ortaq etnik köklər, dilimiz, dinimiz, milli dəyərlərimiz, milli maraqlarımız, xalqlarımızın qardaşlığı təmin edən şərtləndirici amillərdir. Ölkələrimiz arasında si-

yasi münasibətlər ən yüksək səviyyədədir. Azərbaycan-Türkiyə dölətləri arasındakı münasibətlər bu gün hər iki ölkə rəhbərliyi tərəfindən həyata keçirilən düzgün, məqsədyönlü siyasətin məntiqi nəticəsi olaraq daha yüksək səviyyəyə çatmaqda, bir sıra sahələr üzrə isə keyfiyyətə yeni müstəviyə keçib.

Qeyd edək ki, sevinc və kədərimize şərik olan Türkiyə hər zaman Azərbaycana dəstək olmuşdur. Azərbaycan tarixinin səhifəsinə yazılan cari ilin 7 fevral ölkəmizdə keçirilən növbədənəkar prezident seçkiləri müdrik xalqımızın yekdilliyi ilə, həmrəyliyi ilə yeni tariximizə möhrünü vurdu. Hamılıqla, həmrəyliklə hər kəs seçki məntəqələrinə üz tutaraq öz tarixi seçimini edərək bir daha inkişafa, tərəqqiyə, sabitliyə, əmin-amanlığa səs verdilər. Bu səs Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin yeritdiyi müdrik və uzaqgörən siyasətə verilən səs idi. Bu seçkilər Azərbaycan üçün tam bir demokratik bayram oldu. İlk dəfə seçkilər Azərbaycanın bütün ərazilərində keçirildi. Prezident İlham Əliyev Ulu Öndərimizin gördüyü möhtəşəm işləri qətiyyət və prinsiplilliklə davam etdirərək Azərbaycanın iqtisadi, siyasi, hərbi qüdrətini, nüfuzunu daim artıraraq, xalqın güzəranını və rifahını dönmədən yüksəldərək, ərazi bütövlüyümüzü təmin edərək və suverenliyimizə imza ataraq xalqın alternativsiz Liderinə çevrilib.

Fevralın 7-də Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edərək, prezident seçkilərində inamlı qələbə qazanması münasibətilə səmimi-qəlbədən təbrik edib, ölkəmizin daha da inkişaf etdirilməsi və xalqımızın rifahı naminə prezidentlik fəaliyyətində ona yeni uğurlar arzulayıb. Rəcəb Tay-

yib Ərdoğan dövlətimizin başçısının rəhbərliyi ilə Vətən müharibəsində Azərbaycanın Qələbə çalmasının və suverenliyimizin tam bərpa olunmasının böyük önəm daşdığını bir daha vurğulayıb, bu xüsusda Azərbaycanda prezident seçkilərinin bütün ölkə ərazisində keçirilməsi münasibətilə də təbriklərini çatdırmışdı.

İki dost və qardaş ölkənin rəhbərləri və xalqları arasındakı münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasının tarixi kökləri var. Xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyev Türkiyə ilə Azərbaycan əlaqələrinə xüsusi önəm verərək və bu əlaqələrin daha da möhkəmlənməsi üçün uzaq gələcəyə hesablanmış addımlar atmışdır. Tarixi köklərə malik Azərbaycan-Türkiyə münasibətləri bu gün ən yüksək səviyyədədir. Azərbaycan-Türkiyə birliyi tarixi birlikdir və bu birlik əsrlər boyu davam edəcək.

44 günlük Vətən müharibəsində Azərbaycan-Türkiyə qardaşlığının sarsılmaz olduğunu və möhkəm təməllərə əsaslandığını bir daha bütün dünyaya nümayiş etdirdi. İki ölkə, sözün əsl mənasında, daha bir dostluq və qardaşlıq dastanı yazdı, tarixi salnamə yaratdı. Post-müharibə dövrünün reallıqları da bu gerçəkliyi bir daha təsdiqləyir. "İkinci Qarabağ savaşının ilk dəqiqələrindən son dəqiqələrinə qədər əziz qardaşım Cümhurbaşqanı Rəcəb Tayyib Ərdoğan bizim yanımızda idi. Onun açıqlamaları, onun mesajları Azərbaycanı birmənalı dəstəkləmişdi. O söyləmişdir ki, Azərbaycan tək deyil, Türkiyə Azərbaycanın yanındadır və bu, bizə əlavə güc verdi, əlavə ruh verdi"- deyə Prezident bildirib.

Bu günlərdə Türkiyənin İzmir, Aydın, Bolu, Manisa, Karabük və Uşak vilayətlərində baş verən yanğınlara qarşı mübarizədə Azərbay-

can da həmrəylik göstərdi. Ölkənin 12,5 milyon hektar meşə sahəsi yanğın təhlükəsi altında olduğu bir zamanda Prezident İlham Əliyevin tapşırığına uyğun olaraq, Azərbaycanın Fövqəladə Hallar Nazirliyinin (FHN) Aviasiya dəstəsinin "BE-200ÇS" tipli amfibiya təyyarəsi də ən şiddətli yanğınların baş verdiyi bölgələrdən olan İzmirdə söndürmə işlərinə dəstək məqsədilə Türkiyəyə göndərildi.

## QARDAŞLIQ VƏ STRATEJİ MÜTTƏFİQLİK MÜNASİBƏTLƏRİ

Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevə zəng edərək Türkiyədə baş vermiş meşə yanğınlarının qarşısının alınması üçün Azərbaycanın lazımı dəstəyi göstərməyə hazır olmasının yüksək qiymətləndirildiyini deyərək, yanğınların söndürülməsində məhz "BE-200ÇS" amfibiya tipli təyyarəyə ehtiyacın yarandığını vurğulayıb və bu təyyarənin Azərbaycandan Türkiyəyə göndərilməsi ilə bağlı qərara görə minnətdarlığını bildirmişdi. Türkiyə Prezidenti bunu ölkələrimiz arasında qardaşlıq və strateji müttəfiqlik münasibətlərinin növbəti təzahürü kimi dəyərləndirib.

Belə bir vəziyyətdə Azərbaycanın Türkiyənin yanında olması qardaşlığa söykənir. Azərbaycan Türkiyənin çətin zamanında ondan qardaş əlini əsirgəməyib. Bildiyimiz kimi, 2021-ci ildə Türkiyədə baş verən meşə yanğınları zamanı Azərbaycan qardaş Türkiyənin yanında oldu. Yanğının söndürülməsi və daha geniş miqyas almasına imkan verilməməsi məqsədilə Tür-

kiyəyə yardım dəstələri göndərmişdir.

Türkiyə Respublikasının Kahramanmaraş vilayəti və ətraf vilayətlərdə baş vermiş dağıdıcı zəlzələnin nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində Azərbaycan Respublikası qardaş Türkiyə ilə həmrəylik nümayiş etdirdi. Hər bir Azərbaycan vətəndaşının nəbzi Türkiyə ilə döyündü.

Bu gün regionda yaşanan hadisələr Türkiyə və Azərbaycanın rolunu və önəmini bir daha artırıb. Beynəlxalq aləmdə böyük nüfuz sahibi olan Türkiyə-Azərbaycan birliyi sarsılmazdır. Azərbaycan Prezidenti çıxışlarının birində belə demişdir: "İftixar hissi ilə qeyd etmək istərdim ki, dostluq və qardaşlıq üzərində qurulmuş Azərbaycan-Türkiyə əlaqələrinin bu gün dünyada bənzəri yoxdur. Əcdadlarımızın mənəvi mirası olan qardaşlığımız, birliyimiz və həmrəyliyimiz xalqlarımız üçün əsas yol istiqaməti, bölgə və dünya üçün mühüm təhlükəsizlik və sabitlik amilidir."

Müasir Azərbaycanın tarixində müstəsna yer tutan hadisələrdən biri də Şuşa şəhərində Azərbaycan və Türkiyə arasında müttəfiqlik haqqında Şuşa Bəyannaməsinin imzalanmasıdır. Bu hadisə iki qardaş dövlətin münasibətlərinin müttəfiqlik səviyyəsinə yüksəlməsi şanlı tariximizin ən qürurverici səhifələrindən biridir. "Şuşa Bəyannaməsinin imzalanması ilə Türkiyə və Azərbaycan rəsmən müttəfiq oldular", - deyən Prezident tarixi Bəyannamənin Qarabağın tacı olan Şuşada imzalanmasının xüsusi önəmi olduğunu qeyd edib: "Şuşa Azərbaycan xalqının əziz şəhəridir, Türk dünyasının əziz şəhəridir. Şuşanın işğaldan azad edilməsi nəticəsində Azərbaycan öz ərazi bütövlüyünü bərpa etmişdir". Şuşa Bəyannaməsi Qars müqaviləsinə, Dostluq və Əməkdaşlıq haqqında Müqaviləyə, Strateji Tərəfdaşlıq və Qarşılıqlı Yardım haqqında müqaviləyə əsaslanaraq Azərbaycan-Türkiyə münasibətlərinə yeni mənəvi-siyasi və hərbi-strateji məzmun verib. Bu Bəyannamənin müddəaları Azərbaycan Respublikasının milli təhlükəsizliyinin bir çox aspektini əhatə etsə də, Hərbi Doktrinada nəzərdə tutulan xarici hərbi və siyasi təhdidlərin neytrallaşdırılmasında və ya onlara qarşı balans yaradılmasında xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Dövlətlərarası strateji əlaqələrlə yanaşı, ortaq tarix və milli-mənəvi dəyərlər xalqlarımızın sıx birliyi - həmrəyliyi təmin edən amillərdir. Ölkələrimiz arasında siyasi münasibətlər ən yüksək səviyyədədir. İqtisadi-ticarət əlaqələri də uğurla inkişaf edir. Qarşılıqlı etimad, yüksək səviyyəli əməkdaşlıq əsasında qurulan Azərbaycan-Türkiyə əlaqələri müasir dövrimüzdə daha da möhkəmlənir. Mövcud münasibətlərin hərtərəfli inkişafı baxımından, həyata keçirilən tədbirlər böyük əhəmiyyət daşıyır.

Zümrüd BAYRAMOVA

**B**ir müddədir özünün guya iqtisadi yüksəliş mərhələsində olduğunu bütün dünyaya göstərən Ermənistan son vaxtlar iqtisadi baxımdan kəskin şəkildə azalmanı etiraf etmək məcburiyyətində qalıb. Məhz iqtisadi tənəzzülün səbəbini belə özündə axtarmayan, bunun da günahını Rusiyada görən, Ermənistanın iqtisadi baxımdan geriləməsinin də səbəbi kimi Moskvanın təsirini müzakirəyə çıxaran rəsmi İrəvan belə görünür ki, çətin durumdadır. Fakt budur ki, haylar öz ölkələrində iqtisadi dağınıqlıq deyilən iqtisadi geriləməni etiraf etmək məcburiyyətində qalıblarsa, deməli, vəziyyətləri olduqca kritikdir.

## Iqtisadi məsələlərlə bağlı hayların bəyan etdikləri qətiyyəni üst-üstə düşür

Son bir neçə ayda Ermənistan iqtisadiyyatının artım tempinin iki dəfə azalması həmin ölkədə narahatlıq doğurub. Bu narahatlıq da öz növbəsində Ermənistanın Statistika Komitəsini və hökuməti 2023-cü il və 2024-cü ilin birinci rübü üçün ÜDM rəqəmlərini aşağıya doğru tənzimləməyə məcbur edib. Dəyişikliklər göstərir ki, işğalçı ölkə bir çox iqtisadçıların "aşağı sürətləndirmə" adlandırdığı mərhələyə keçib. Daha dəqiq desək, Ermənistan özünün tənəzzül dövrünü yaşayır və bunu nəinki hansısa bir erməni iqtisadçı, hayların hər biri çox yaxşı başa düşür. Hər bir erməni yaxşı başa düşür ki, Ermənistan adlı bir dövlətin digər yalanları kimi, iqtisadi irəliləyiş barədə yalan uydurmalarına da inanmaq olmaz.

İstənilən halda rəsmi İrəvanın iqtisadi inkişaf barədə dedikləri heç də öz yerini tapa bilməzdi. Axı bu işğalçı ölkə heç bir şəkildə iqtisadi inkişafı yuxusunda belə görə bilməzdi. Haylar heç bir işlə, heç bir istehsalla, emalla məşğul deyilsə, daşlar ölkəsi faydalı qazıntılar və təbii ehtiyatlarla zəngin deyilsə, bir dövlət kimi əlaqələri sıfır həddindədirsə, ermənilər beynəlxalq layihələrdən də kənar qalıblarsa, kənd təsərrüfatı tamamilə batmış vəziyyətdədirsə, idxal-ixrac həmin ölkədə bərbad durumdadırsa, hansı iqtisadi irəliləyişdən söhbət gedə bilər axı? Vətəndaşları acınacaqlı durumda olan ölkənin iqtisadi yüksəliş uydurmaları osuz da olduqca gülünc səslənirdi. İndi haylar geriləmələrini, tənəzzüllərini etiraf etməsələr belə bunu görmək heç də çətin deyildi. Onsuz da bütün dünya ictimaiyyəti çox yaxşı bildirdi ki, Ermənistan axınacaqlı durumdadır. Hər halda, Ermənistan bütün dünyadan iyanələr, yardımlar dilənəndə belə hər kəs reallığın nədən ibarət olduğunu gözəl başa düşürdü. Elə həmin dilənçiliklə pafoslu şəkildə deyilən uydurma iqtisadi yüksəliş bir müstəviyə siğən da deyildi. Təəssüf doğuran o idi ki, haylar dünyadan yardımlar, iyanələr diləndikləri zaman onlardan "iqtisadi yüksəlişləri" barədə soruşulmalı idi. Soruşulmalı idi ki, əgər iqtisadi cəhətdən yüksəliş əldə edirlərsə, niyə dilənirlər? Yaxud da, dilənirlərsə, hansı iqtisadi yüksəlişdən söhbət gedə bilər? Hər istiqamətdə olduğu kimi, hər zamankı kimi, yenə də Ermənistanda iqtisadi məsələlərlə bağlı hayların bəyan etdikləri qətiyyəni üst-üstə düşür.

## Şiştirmə rəqəmlərlə təqdim olunan uydurma hesabatlar, sadəcə olaraq, yalan məlumatlardır

Ermənistan Milli Statistika Komitəsinin məlumatına görə, guya 2024-cü ilin yanvar-iyul aylarında iqtisadi aktivlik göstəricisi 2023-cü ilin müvafiq dövrü, eyni dövrü ilə müqayisədə 9,6% artıb. Növbəti uydurma və yalan məharətlə daxili auditoriyaya sınıdır. Erməni iqtisadçıların öz araşdırmalarından da bəlli olur ki, artımdan heç danışmağa belə dəyməz, nəinki hansısa rəqəmin artıq və ya əskik olduğu bildirilsin. Hayların özlərini apardıqları araşdırmalar təsdiq edir ki, Ermənistan üçün ancaq geriləmə barəsində danışmaq mümkündür. Qalan bütün rəqəmlər uydurma statistikadan başqa bir şey deyil. Bəlkə də hansısa

# Ermənistan üçün qaçılmaz olan İQTİSADI ENİŞ



bir rəqəmi şişirdib ortaya qoymaq cəhdləri də ola bilər, amma istənilən halda bu şişirtmə reallıqla qətiyyəni uyğunluq təşkil edə bilməz.

Çox maraqlıdır ki, hesabat dövründə sənaye istehsalının 15,7% artaraq 1,63 trilyon dram, yəni, təxminən 4,3 milyard dollar təşkil etməsi, tikinti işlərinin həcmi 16,1% artaraq 259,3 milyard dram həddində olması, daxili ticarət sferasında əhəmiyyətli artımın müşahidə olunması barədə uydurmalar hardan bu hayların ağına gələ bilər? Ümumiyyətlə, bu rəqəmlərin nəyə istinadən götürüldüyünü heç haylar özləri də bilmirlər. Bilmirlər ki, döviyyənin 21,4% artaraq 3,3 trilyon dram təşkil etməsi barədə məlumat hardan əldə edilib. Xidmət sektorunda da müsbət dinamikanın olması barədə uydurmalar da haylar arasında təəccüb doğurur. Ona görə bütün bunların işğalçı ölkədə olmaması göz önündədir və ona görə də təəccüb doğurmaya bilməz. Ölkəsə heç bir sənaye məhsulu istehsal edilməyib, hansı sənaye istehsalının artımından söhbət gedə bilər? Məğlubiyyət acısı yaşayan, ehtiyac içində olan ölkədə hansı tikinti işləri görülür ki, tikinti işlərində artım barədə erməni xalqına nağıllar oxunur? Daxili, yaxud da xarici ticarət bu ölkədə varmı ki, onun artımı barədə də əfsanələr danışılınsın? Hər kəs, xüsusən də hayların istənilən bir nümayəndəsi yaxşı bilir ki, şişirtmə rəqəmlərlə təqdim olunan uydurma hesabatlar, sadəcə olaraq, yalan məlumatlardır.

## Uydurma olan iqtisadi artıma baxış və Ermənistanda fiskal problemlər

Iqtisadi artımın kəskin yavaşlaması fonunda Ermənistanın Statistika Komitəsinin məhz 2023-cü il və 2024-cü ilin birinci rübü üçün ÜDM göstəricilərinə yenidən baxılacağı açıqlaması heç də təsadüfi sayıla bilməz. Yenilənmiş məlumatlara əsasən, Ermənistanın 2023-cü il üçün ÜDM-si də yetərincə azalıb. Məlum olub ki, ÜDM-nin həcm indeksi 0,4 faiz bəndi azalaraq hazırda 108,3 faiz təşkil edib. Həmçinin yenidən bir daha bəlli oldu ki, 2024-cü ilin birinci rübünün rəqəmlərinə də əhəmiyyətli düzəlişlər edilib. Bu dövrdə ÜDM azalıb, yenə də həcm indeksi 2,6 faiz bəndi enib və 106,6% təşkil edib. Bütün bunlar həmin o qon-

darma artımların uydurmada başqa bir şey olmadığını, yalançı göstəricilər olduğunu bir daha təsdiq edir.

Diqqətə çatdıraq ki, 2024-cü il dövlət büdcəsində nəzərdə tutulan vergilər də kəsirli olub və bu, Ermənistanda xüsusi narahatlıq doğurub. Müqayisə üçün diqqətə çatdıraq ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə büdcə gəlirlərinin artım tempi 3 dəfədən çox azalıb. Dövlət büdcəsinin ümumi gəlirləri də yenidən baxılmış plandan 8 faiz azdır. Nəzərdən qaçırmaq lazım deyil ki, Ermənistanda vergi daxilolmalarının artım tempinin iqtisadi aktivliyin yarısını təşkil etməsi özü də xüsusi narahatlıq doğurur. Ona görə narahatlıq doğurur ki, bu, Ermənistan iqtisadiyyatında ciddi problemlərin olmasından xəbər verir.

## Ermənistan, "iqtisadi illüziyaların arxasınca qaçmaq" riskini daşıyır

Ermənistan iqtisadiyyatında mövcud vəziyyət erməni ekspertlərin ciddi narahatlığına səbəb olub. Görünən odur ki, struktur problemləri və xarici amillərdən asılılıq işğalçı ölkə

iqtisadiyyatının uzunmüddətli sabitliyi üçün böyük risklər yaradır. Ekspertlərin fikrincə, bu çətinliklərin öhdəsindən gəlmək üçün Ermənistan öz iqtisadiyyatında real sektorunun inkişafına, ixracın şaxələndirilməsinə və xarici amillərdən asılılığın azaldılmasına xüsusi diqqət yetirməlidir. Vergi daxilolmalarının sabit artımını təmin etmək və artan dövlət borcunun risklərini azaltmaq üçün vergi inzibatiyyətinin təkmilləşdirilməsi və dövlət idarəçiliyinin səmərəliliyinin artırılması da vacib hesab olunur.

Bəllidir ki, əhəmiyyətli struktur dəyişiklikləri və əlavə dəyərin davamlı artımı üçün möhkəm zəmin yaradılması olmadan Ermənistan, "iqtisadi illüziyaların arxasınca qaçmaq" riskini daşıyır. Hazırda erməni əsilli ekspertlər qeyd edirlər ki, qondarma və uydurma "sürətli artım mərhələsi"ndən keçib indi də "aşağı erməni" mərhələsinə keçib Ermənistan iqtisadiyyatı üçün kritik sayılır. Ermənistan üçün qaçılmaz olan iqtisadi eniş tamamilə bərbad vəziyyət vəd edir. Erməni iqtisadçıları hesab edirlər ki, hökumət və biznes ictimaiyyəti tərəfindən qəti və düşünülmüş tədbirlər tələb olunur. Əks halda, Ermənistan iqtisadiyyatı üçün daha acınacaqlı vəziyyət gözləniləndir.

İnam Hacıyev

## Qərbi Azərbaycan İcması Fransadan Azərbaycana qarşı apardığı qarayaxma kampaniyasına son qoymağı tələb edib

**F**ransa tərəfi Azərbaycana qarşı növbəti dəfə tərribata yol verib. Bu ölkənin Avropa və Xarici İşlər Nazirliyi Azərbaycanla bağlı sentyabrın 4-də dərc etdiyi səyahət xəbərdarlığında ölkəmizin hüquq sistemində kölgə salmağa və "Dağlıq Qarabağ Muxtar Vilayəti", "ətraf rayonları" kimi ifadələrdən istifadə edərək Azərbaycanın ərazi bütövlüyünə xələl gətirməyə cəhd göstərilib.

Bu barədə Qərbi Azərbaycan İcmasının bəyanatında bildirilib. Bəyanatda, həmçinin qeyd olunub: "BMT Nizamnaməsi ilə üzərinə düşən dekolonizasiya öhdəliklərini yerinə yetirməyən, neokolonializm siyasəti apararaq və bununla da milyonlarla insanın təməl hüquqlarını pozan Fransanın insan hüquqlarından danışmağa haqqı yoxdur. Ermənistanın ən azı sözdə Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıdığı halda, Fransanın buna getməməsi onun Azərbaycana qarşı nə dərəcədə qərəzli yanaşdığını göstərir".





**Lamiyə Vəliyeva**  
**Paralimpiya Oyunları**  
**Qızıl medal mükafatçısı**

# “Paris-2024”

## Yay Paralimpiya Oyunlarından qələbə soraqları

**S**ağlam bədən-də sağlam ruh olar, - deyiblər. Sağlamlıq xoşbəxt həyatın əsas şərti və təminatıdır. Əlbəttə ki, insan ruhunun sabitliyi, baş verən hadisələrə psixoloji baxımdan düzgün yanaşması fiziki sağlamlıq faktoru ilə sıx bağlıdır. Sağlamlıq ən böyük nemətlərdən olduğundan hər bir insan onu qorumağı bacarmalıdır. İdmanla məşğul olmaq insan sağlamlığının qorunmasında, ruh yüksəkliyinin artmasında müstəsna bir rol oynayır. Ölkəmizdə gənc nəslin fiziki və mənəvi cəhətdən sağlam yetişməsi dövlətimiz tərəfindən daim diqqət mərkəzində saxlanıldığından bu sahənin inkişafı istiqamətində mühüm qərarlar verilir və sənədlər imzalanır. Qeyd edək ki, bu gün Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatı öz inkişaf dövrünü yaşayır. Dövlətin idmana olan qayğısı baxımından Azərbaycan dünyada öndə gedən ölkələr sırasındadır. Xüsusi olaraq vurğulayaq ki, Azərbaycanda idman hərəkatı Ümummilli Lider Heydər Əliyevin hakimiyyətə qayıdışından sonra inkişaf etməyə başlayıb. Bununla da, demək olar ki, Azərbaycanın dünyada idman ölkəsi kimi tanınmasının əsası Ulu Öndər Heydər Əliyev tərəfindən qoyulub. Müasir dövrdə bu siyasəti uğurla davam etdirən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin davamlı və məqsədyönlü fəaliyyətinin nəticəsidir ki, Azərbaycan dünyada aparıcı idman ölkələrindən biri kimi tanınır. Azərbaycanda keçirilən dünya və Avropa çempionatları, bir daha sübut edir ki, həqiqətən də, Azərbaycanda idman uğurla və sürətlə inkişaf edir.

Olimpiya Oyunları dedikdə, yalnız idman yarışlarını, idman həyatının insanlara bəxş etdiyi dəyərləri dar mənada yox, geniş və fəlsəfi anlayış kimi qəbul olunur. Olimpiya Oyunlarının böyüklüyü idmançıların təkə yarışlarda göstərdikləri idman nəticələri deyil, bu oyunlarda idmançı mənəviyyəti, onun kamil bir insan kimi formalaşması prosesinin reallaşdırılması, onun müqəddəs ideyalara xidmət etməsindən irəli gəlir. Olimpiya Hərəkatı sülh və əmin-amanlıqla daim yanaşı durmuşdur.



### OLİMPIYA HƏRƏKATI TARİXİNDƏ ƏN BÖYÜK UĞUR

Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatının inkişafı Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin adı ilə bağlıdır. Belə ki, 1992-ci ildə Milli Olimpiya Komitəsi fəaliyyət göstərməyə başladı. 1997-ci ildən Milli Olimpiya Komitəsinə Cənab İlham Əliyev Sədr seçildəndən sonra Azərbaycanda Olimpiya Hərəkatı böyük vüsət almağa başladı. Bu illər ərzində, Milli Olimpiya Komitəsinin təşkilatı və quruculuq işləri bir an belə səngimədi. Azərbaycanın hər bir yerində yeni və müasir idman komplekslərinin tikintisinə başlanıldı. Azərbaycan Milli Olimpiya Komitəsi başqa Olimpiya komitələri üçün örnək oldu. 1998-ci ildə respublikamız ilk dəfə Qış Olimpiya Oyunlarına qatıldı. Yaponiyanın Naqano şəhərində keçirilən XVIII Qış Olimpiya Oyunlarında respublikamız 5 nəfər idmançı ilə dörd yarışda təmsil olundu. 2000-ci ildə Sidney Olimpiyadasında Azərbaycan idmançıları 2 qızıl, 1 bürünc medal qazandı. Azərbaycan komanda hesabına 199 ölkə arasında 34-cü, Avropa ölkələri arasında isə 23-cü oldu. Bu ölkənin Olimpiya Hərəkatı tarixində ən böyük uğuru idi. 2002-ci ildə Azərbaycan ikinci dəfə Qış Olimpiya Oyunlarının iştirakçısı oldu. Beləliklə, uğurlar və nailiyyətlər Azərbaycan idmançılarına adına yazılmağa başladı. Məlumdur ki, bu yaxınlarda Parisdə keçirilən Yay Olimpiya Oyunlarında idmançılarımız ölkəmizi ləyaqətlə təmsil edərək, Azərbaycan Bayrağını ucaldıb və bütün xalqımızı sevindirdilər. Oyunlarda dünyanın ən güclü 30 ölkəsinin arasında yer almış Azər-

## Yeni Azərbaycan Partiyasının Mərkəzi Aparatına

**A**zərbaycanda baş tutmuş 7-ci çağırış Milli Məclisə seçkilərdə Yeni Azərbaycan Partiyasının əldə etdiyi qələbə münasibəti ilə sizləri səmimi-qəlbədən şəxsim və Kipr türk xalqı adından təbrik edirəm. "Bir millət - üç dövlət" olaraq hər sahədə münasibətlərimizi inkişaf etdirmək məqsədilə həyata keçirdiyimiz fəaliyyətlər mübarizəmizin nə qədər güclü və önəmli olduğunu ortaya qoymağdadır. Bu istiqamətdə üç dövlət olaraq fəaliyyətimizin davam edəcəyinə inamım tamdır.

Bu münasibətlə seçkilərin nəticəsinin Azərbaycan xalqına və Türk dünyasına xeyirli olmasını diləyir, sizə və dost Azərbaycan xalqına şəxsim və millətim adından sevgilərimi, salamlarımı göndərirəm.



**Hörmətlə,  
Ünal Üstel**

**Şimali Kipr Türk Respublikasının Baş naziri, Ulusal Birlik Partiyasının Sədri**

baycan 2 qızıl, 2 gümüş və 3 bürünc medal qazandı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bu sahəyə diqqətlə yanaşması, idmançıların qayğı və problemləri ilə yaxından maraqlanması ölkədə idmanın kütləviləşməsinə, gənc nəslin bu sahəyə sürətlə axınına şərait yaradıb. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin bildirdiyi kimi, "Olimpiya Oyunları bütün digər idman yarışları arasında xüsusi yer tutan bir yarışdır, dörd ildən bir keçirilən idman bayramıdır və əlbəttə ki, hər bir idmançı, hər bir ölkə bu Oyunlara xüsusilə hazırlaşır. Bizim Olimpiya Oyunlarındakı uğurlarımız əvvəlki illərdə də, son Oyunlarda da göstərir ki, Azərbaycan güclü idman dövlətidir."

### "DÖRDQAT DÜNYA ÇEMPİONU LAMİYƏ VƏLİYEVƏ "PARİS-2024" YAY PARALİMPIYA OYUNLARINDA QIZIL MEDAL QAZANDI!"

Müasir dövrdə əlilliyi olan şəxslərin cəmiyyətə inteqrasiyası üçün ən kütləvi vasitə idmandır. Paralimpiyaçılarımızın idmana olan sevgisi və yeni zirvələri fəth etmək arzusu minlərlə idmançının həyatına uğur gətirib. Azərbaycanın "Tokio-2020" Yay Paralimpiya Oyunlarında iştirakı və uğur qazanmaları Azərbaycan idman tarixində önəmli yer tutur. İdmanın 22 növü üzrə 529 dəst medal uğrunda keçirilən yarışlarda Azərbaycan millisinin 14 qızıl, 1 gümüş və 4 bürünc medal, ümumilikdə 19 medal qazanması böyük nailiyyət oldu və bu Azərbaycanın 25 illik paralimpiya tarixində bu, ən uğurlu Paralimpiya Oyunları kimi tarixləşdi.

Bu gün idmançılarımız "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında iştirak edirlər. Sentyabrın 8-dək davam edəcək Paris Paralimpiadasında Azərbaycan 7 növdə 18 idmançı ilə təmsil olunur. Artıq kifayət qədər qələbələr tarixə yazılır.

"Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında da idmançılarımız uğur qazanırlar. Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyeva Azərbaycan paraatleti Lamiyə Vəliyevanın "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında qızıl medal qazanması ilə bağlı paylaşım edib. "Ura! Növbəti qələbəmiz! Dördqat dünya çempionu Lamiyə Vəliyeva "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında qızıl medal qazandı! İdmançımızı səmimi-qəlbədən təbrik edirəm! Azərbaycan azarkeşlərinə bəxş etdikləri sevincə görə bütün qaliblərə təşəkkürümü bildirirəm!", - deyər Mehriban Əliyeva bildirib.

Bundan əvvəl də Azərbaycan parataekvondoçusu İmaməddin Xəlilov "Paris-2024" Yay Paralimpiya Oyunlarında qızıl medal qazanmışdır. "Azərbaycan parataekvondoçusu İmaməddin Xəlilov - qızıl medal! Türkiyə parataekvondoçusu Fatih Çelik - gümüş medal! Hər iki idmançını təbrik edir, onlara yeni qələbələr arzulayıram! Uca Allah Azər-

baycanı və Türkiyəni qorusun!", - deyər Mehriban Əliyeva paylaşımında qedy etmişdir.

### "BİZ LƏYAQƏTLİ XALQI VƏ BÖYÜK HÖRMƏTƏ LAYİQ OLAN ÖLKƏNİ TƏMSİL EDİRİK"

Qazanan bütün nailiyyətlərin əsasında Ümummilli Lider tərəfindən müəyyənləşdirilən siyasi kurs və Prezident İlham Əliyevin bu siyasi kursu uğurla davam etdirməsi faktı dayanır. Əlbəttə ki, qazandığımız tarixi Zəfər hər bir azərbaycanlının başını uca edib, onları qürurlandırır. Bu gün dünya ölkələrinə müxtəlif məqsədlərlə səfər edən insanlarımız Qalib xalqın nümayəndəsi olaraq fəxarət hissi keçirirlər. Dünya arenasında idman ölkəsi kimi tanınan Azərbaycanın idmançıları bu gün yarışlara qalib ölkənin nümayəndələri kimi qatılırlar. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev çıxışlarının birində qeyd etdiyi kimi, "Biz müstəqil ölkə kimi böyük idman yarışlarına qatılarda torpaqları işğal edilmiş ölkə kimi çıxış edirdik. Sübut etməli idik və sübut edirdik ki, bizim gücümüz də var, iradəmiz də var və beynəlxalq idman arenalarında göstərdiyimiz məharət, güc özünü döyüş meydanında da göstərəcək."

Əlbəttə ki, xalqımızın və gənclərimizin vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə edilməsində idman amili çox böyük rol oynayır. "Mən bunu bilərəm çalışırdım ki, gənclərdə vətənpərvərlik hissləri daim yüksək olsun" - deyən dövlət başçısı bildirib ki, məhz bu vətənpərvərlik hissləri, Vətənə olan sevgi, bağlılıq Vətən müharibəsində əsas rol oynadı".

Azərbaycanda yüksək intellektual səviyyə, vətənpərvərlik hissi, milli düşüncəyə malik gənclər mühiti formalaşdır. Gənclər siyasəti gənc nəslin ictimai-siyasi həyatdakı rolunun artmasına, ölkənin aparıcı qüvvəsinə çevrilməsinə, bütövlükdə, kreativ gəncliyin formalaşmasına geniş imkanlar açır. Ölkəmizdə gənc nəslin problemlərinin həlli, onların cəmiyyət həyatında layiqli iştirakının təmin olunması, milli-mənəvi dəyərlərə bağlılığının möhkəmləndirilməsi üçün dövlət səviyyəsində bütün zəruri tədbirlər həyata keçirilir. Xalqımızın qəhrəmanlıq tarixini yazanlar da gənclərdir. Qazanan uğurlar, bir daha onu sübut edir ki, hər bir gənc ölkə qarşısında qoyulan böyük məqsədi və məsuliyyəti dərk edir.

İdman sahəsinə ayrılan diqqət və göstərilən qayğı gənclərin bu sahəyə olan marağını artırır. Kütləvi olaraq bu sahəyə axın var. "Biz ləyaqətli xalqı və böyük hörmətə layiq olan ölkəni təmsil edirik. Siz idmançıları bundan sonra, sizdən sonra gələn nəsillər həmişə müzəffər ölkəni təmsil edəcəksiniz" - deyən Prezident bildirib ki, bizim Qələbəmiz əbədidir, biz Qarabağı düşməndən azad edən xalqıq və o torpaqlarda həyat yaran, həyat quran xalqıq.

**ZÜMRÜD BAYRAMOVA**

II YAZI

Birinci yazıda milli geyimlərimizin tarixindən, dünən və bu gündən bəhs etdik. Qədim və müasir dövrümüzdə qadınların geyimi barədə danışdıq və təəssüflə vurğuladıq ki, bu gün milli geyimləri ən çox assimilyasiyaya uğrayan xalqlar içərisində yerimiz heç də aşağı tərəf deyil, yuxarı başdır. Bu, həm də kişi geyimlərinə aiddir. Yüzlilliklər boyu qoruyub saxladığımız dəyəri assimilyasiyanın qoynuna bu qədər asanlıqla necə ata bildik? Dəyişdirdik, özgələşdirdik, özümüzlə bənzəməyən bir formaya saldıq. Geyimlə bağlı söhbətimizi davam etdirək və bu dəfə də kişilərdən danışaq...

**Qədim kişi geyimləri**

Milli geyimlərimizin bir qolunu qadın, digər qolunu isə kişi geyimləri təşkil edirdi. XVI-XVII yüzilliklərdə Azərbaycanda nisbətən varlı təbəqəyə mənsub olan kişilər lap üstün etəkləri, çiyin və boyun hissələri tikməli xələt geyinirdilər. Bu xələtlər iki növ olardı. Birinci növ xələtlər məhz çiyinə atmaqdan ötrü idi. İkinci növ xələt, əksinə, ensiz yarımqol olub, əyində nisbətən kip dayanırdı.

Həmin dövrdə Azərbaycanda ənənəvi libas sayılan üst geyimi-əba da çox yayılmışdı. Əvvəlki dövrün əbalarından fərqli olaraq,



bunlar bədəndə kip oturur, qollar nisbətən dar olurdu. Bu əsrin miniatürələrində belə əbaların etəklərinin kəməre sancılaraq gəzdirdiyini də görmək olur.

Kişilər ayaqları dar, yuxarı getdikcə enlənən şalvar geyinirdilər. Şalvarlar da üst köynəyin materialından tikilirdi, lakin rəngi çox vaxt göy və ya tünd-sarı olurdu.

Bu əsrlərin kişi ayaqqabıları da müxtəlif formalı olmuşdur. Ən çox yayılmış kişi ayaqqabısı yumşaq dəridən tikilən dabansız (bəzən də alçaqdabanlı) və uzunboğaz (yüngül) çəkmələr idi.

XVIII yüzildə də Azərbaycan geyimləri çox rəngarəng olmuşdur. Bakı, Quba, Şamaxı, Qarabağ, Naxçıvan, Gəncə, Lənkəran, Şəki, və sair bu kimi müstəqil xanlıqların əmələ gəlməsi geyim məsələlərinə də az təsir etmirdi. Xanlıqların belə xüsusi çərçivədə, başqa-başqa siyasi və iqtisadi vəziyyətdə yaşamaları geyimin (üzdən də olsa) dəyişməsinə səbəb olmuşdur. Bu dəyişməlik əsas etibarilə geyimin biçimi və silüetində deyil, onun tikildiyi malda və bəzəklərində idi.

XVIII əsrdə Azərbaycanda kişilər üstündən uzunqollu, bədəndə kip oturan çuxa geyinirdilər. Çuxa əsas etibarilə qalın parçadan tikilirdi. Şəxsin yaşından asılı olaraq çuxanın rəngi və boyu başqa-başqa olardı.

Əbanı əvvəlki dövrlərə nisbətən, əsas etibarilə mollalar və hörmətli qocalar geyirdilər.

# Sovet dövrü milli geyimlərimizin sonu oldu



Bu dövrdə kişi ayaqqabıları da çox müxtəlif olmuşdur. Ən çox işlədilən kişi ayaqqabıları dəridən tikilmiş dabansız kiçik başmaqqlar idi. Dövlətliyə arasında nazik dəridən tikilmiş uzunboğaz çəkmələr və kəndlilər tərəfindən keçmişlərdən XX yüzilin əvvəllərinə qədər geyilən çarıqlar da var idi.

XIX əsrdə Azərbaycan ərazisini şərti olaraq bir neçə tarixi-etnoqrafik zonaya bölmək olar. Bunlardan Quba-Xaçmaz, Abşeron, Lənkəran-Astara, Şamaxı, Qarabağ, Naxçıvan-Ordubad, Qəbələ-Oğuz, Şəki-Zaqatala, Gəncə və Şəmkir-Qazax zonalarını göstərmək olar. Adları çəkilən tarixi-etnoqrafik zonalarda yaşayan azərbaycanlıların geyimlərinin əsasən eyni olması onların tarixən vahid etnik qrupa mənsub olduğuna sübutdur. Bu zonaların əhalisinin geyimlərindəki kiçik fərqlər Azərbaycanın vahid milli geyiminin yalnız lokal xüsusiyyətlərini əks etdirirdi.

Geyimlər Azərbaycanın ayrı-ayrı tarixi-etnoqrafik zonalarının lokal xüsusiyyətlərini əks etdirməklə bərabər, eyni zamanda onu geyən şəxsin yaşını, ailə və ictimai vəziyyətini də büruzə verirdi. Kişi geyimləri də qadın geyimləri kimi qeyd olunan tarixi-etnoqrafik zonalarda əsasən eyni idi. Kişi geyimlərindən də onun hansı təbəqəyə mənsub olduğunu müəyyən etmək çətin deyildi.

XIX əsr Azərbaycanlı kişilərin milli geyimləri də alt və üst paltarlardan ibarət idi. Kişi üst geyimləri üst köynəyi, arxalıq, çuxa və şalvardan ibarət olurdu. Qeyd etmək lazımdır ki, xalq geyimlərinin çox geniş yayılmış olan bu dəsti, cüzi fərqlər nəzərə alınmazsa, bütün Azərbaycan ərazisi üçün səciyyəvi idi.

Kişi üst köynəyi iki növ olurdu: yaxası ortadan və yaxası yandan biçilən hər iki növün kiçik boyunduruğu olurdu. Köynəyin yaxası qayıtdan olan düymə və ilgək ilə düymələnirdi. Kişi köynəkləri əsasən atlasdan və sətindən tikilirdi.

Arxalıq bədən kəşik və bədəndə kip biçilirdi. Ətəyi qırqın və ya bürməli, qolları düz olub bilək hissəyə doğru daralırdı. Arxalıqlar bir, yaxud iki döşlü, kiçik boyunduruqlu və boğaza qədər düyməli olurdu. Onu kişirdən, atlasdan, nazik mahuddan, sətindən, lastikdən və digər parçalardan tikirdilər. Arxalıqın üstündən cavanlar qayıt və ya kəmə, yaşlı və qoca kişilər isə qurşaq bağlayırdılar.

Çuxa kişi üst geyimlərindən biridir. Azərbaycanda iki cür-vəznəli və çərkəzi çuxalar mövcud idi. Hər iki çuxanın yaxası

açıq biçilirdi. Çuxa belə qədər kip və astarlı, ətəyi bürməli yaxud qırqınlı tikilirdi. Bel hissəsində çuxanın bəndi olardı.

Vəznəli çuxanın qolları düz və uzun biçilib hər iki döşünə vəznə xəzinələri tikilirdi.

Çərkəzi çuxa vəznəlidən qolunun biçiminə görə fərqlənirdi. Çərkəzi çuxanın şiş və ya dairəvi uclu əlcəklə qondarma qolunun astarı ipək parçadan tikilirdi. Bu qolların keşiyi boyu çox vaxt qayıtdan düzəldilmiş il-



gək və düymələri olurdu. Çərkəzi çuxanın uzunluğu müxtəlif idi: bəzilərinin uzunluğu dizdən bir qədər aşağı, bəzilərininki isə dizə qədər olurdu. Çuxanı mahuddan və ya şaldan tikir, müxtəlif qızılı bafta, sarıma və başqa parçadan köbə ilə bəzəyirdilər.

Kişi şalvarı lifə hissəsində nisbətən gen olub, ayaq tərəfə getdikcə daralırdı. Balaqların arasında üçbucaq formalı parça tikilirdi. Şalvarın lifəsinə keci sapından toxunmuş tumanbağı keçirilirdi. Tumanbağının uclarında qızılı və gümüşü güləbətin sapdan toxunmuş gözəl qotazları olurdu. Şalvar evdə toxunmuş şaldan, yaxud müxtəlif çeşidli yun parçalardan tikilirdi.

Bəzi dağlıq rayonlarda kişi üçün üst qış geyimi qoyun dərisindən tikilən yaxası düyməli kürk hesab olunurdu. Ticarət mərkəzlərində və şəhərlərdə kişilərdən Xorasan kürkü geyənlər də vardı. Xorasan kürkünün üzəri ipək sapla naxışlanırdı. Dağlıq yerlərdə çobanlar qışda yapıncıya burunurdu.

Kişi baş geyiminə Azərbaycanda xüsusi

əhəmiyyət verilirdi. Baş açıq gəzmək olmazdı. Ən geniş yayılmış kişi baş geyimləri müxtəlif biçimli dəri papaqlar hesab olunurdu: buxara və çərkəzi papaq (qara, çal və mixəyi buxara dərisindən), çobanların şələ papağı və başqaları. Tirmə və ipək parçalardan üzəri əksər hallarda güləbətin tikməli araçınlar çox geniş yayılmışdı. Yaşlı kişilər və qocalar papağın altından ağ bezdən sırtlı təsək qoyurdular. Gecələr isə kişilər sırtlı şəkəllə geyirdilər.

Aşılınmış və xam göndən hazırlanmış kişi ayaqqabıları adətən bir rəngli və naxışsız olurdu. Şəhərlərdə kişilər başmaqqların tikdikləri başmaq və ya nələyin geyinirdilər. Kənd yerlərində isə xam göndən tikilmiş çarıqlar daha çox yayılmışdı. Çarıqların bağları yun ipdən toxunurdu.

Yerli zərgerlər əhəliyə lazım olan hər cür zərgerlik memulatu hazırlayırdı. Dağıstanın Kubaçi zərgerlərinin istehsal etdikləri gümüşdən düzəldilmiş qadın və kişi kəmərləri də Azərbaycanda böyük şöhrət tapmışdı.

**Kişilər bəzək-düzək sevməzdi...**

Elə ki, sovetləşdik, qədim dövrlərdən azmaz saxlaya bildiyimiz geyimlər də dəyişdi. Bizim olanlarla heç bir əlaqəsi olmayan geyim formalarına keçdik. Elə həmin vaxtlardan indiyədək olan dövrə nəzər salmaq.

Kişi deyildə həmişə gözəlrimiz öndə geyimi-keçimi qadınlardan çox fərqli-sadə olan insan canlanıb. Onlar bəzək-düzək sevməzdi, sadə şalvar-pencəkələrə, köynəklərə üstünlük verərdilər. Hər fəslə uyğun geyimləri, ayaqqabıları, üst geyimləri həm də dəbli olardı. Lakin bu dəb yalnız parçaların rəng tonlarında, paltarların tikilişində azacıq dəyişiklərlə müşahidə edilirdi.

Zaman-zaman kişiləri bu paltarlarda görüydük üçün onlar haqqında təəssüratlarımız da belə idi ki, kişilər bəzək-düzək sevmirlər, sadəliyə üstünlük verirlər. Bu paltarlar onlara həm də gözəl yaraşırı. Əslimiz-kökümüz ağa, bəy olduğu üçün baxmayaraq ki, yeni bir ictimai-iqtisadi formasiyaya qədəm qoymuşduq, kişilər geyimləri ilə yenə də ağa, bəy kimi görünürdülər. Və bu görünüş də kişilərin spesifik obrazını yaradaraq yaddaşımıza hopdurmuşdu.

**İllər ötdükcə...**

İllər ötdükcə, qadınların geyimi kimi, kişilərin də geyimi dəyişməyə başladı, yaddaşımızdakı o obrazlardan əsər-ələmət qalmadı. Nəinki geyimi, saç quruluşu, ayaqqabıları, hətta corabları da dəyişdi. Onlar da qadınlar kimi zinet əşyalarından istifadə etməyə başladılar. Əvvəlki kişi geyimləri qalsa da, lakin bunları çox az adam geyindi. Müasir kişi geyimləri sadə geyimləri assimilyasiya edib, yerində ağılıq etməyə başladı.

Qadınlar şalvar geyinməyə başlayandan sonra kişilər şalvarlarında dəyişiklik etdilər ki, arada bir fərq olsun. Beləliklə, kişilərin şalvarları gündən-günə daralmağa başladı. Dar şalvarlar daha çox gənclərin seçimi oldu. O dərəcə daraldı ki, geyinib-çıxarmaqda olmanın əziyyəti ilə üz-üzə qaldılar, lakin "dəbdır", - deyib bu çətinliklərə sinə gərməyə də özlərində güc tapdılar.

Hələ qarşıda nələr olacaqdı, bunu isə zaman göstərəcəkdii...

Əvvəli Səh. 5

## Bir də gördük ki...

Aradan uzun illər ötmədi, bir də gördük ki, kişilərin geyimi də qadınların kimi ta müasirliyin zirvəsinə qalxıb. Dizləri, budları cırıq cins şalvarlar, şortlar, geniş, qolu olmayan köynəklər, müxtəlif formada olan, həm də rəngbərəng ayaqqabılar, rəngli, taykeş corablar və sair "dəbli" geyimlər əvvəlki sadə geyimlərin yerini aldı. Xüsusilə gənc oğlanların seçimi olan bu cür geyimlərdə onları görəndə hər dəfə yaddaşımızda qalan ki-şi obrazı gözümüzü önünə gəldi və öz-özümüzlə sual verdik ki, biz hara gedirik, görəsən?

Lakin gediləcək yol qalmayıb ta. Bu geyim-keçimlə yolun sonundayıq artıq. Çünki təsəvvürümüzlə belə gətirməzdik ki, gün gələcək, kişiləri bu geyimlərdə görərik. Cırıq şalvarlarda, şortlarda, geniş köynəklərdə... Saçları boyanmış, uzadılmış, hörülmüş vəziyyətdə... Corablarının hərəsi bir rəngdə, qollarında biləzik, boyunlarında boyunbağı, qulaqlarında sığa...

Bu kimi geyimləri dəb hesab edənlər, dəblə ayaqlaşdığını düşünenlər çoxdur. Lakin "kişinin kişi geyimi olmalıdır" barədə fikirləşən az adam qalıb indi.

## Dəb xətrinə itirdiklərimiz

İstədiyimiz kimi görünmək çox halda bizə sərf etmir. Çünki dəb xətrinə geyindi-ymiz paltarlar sağlamlığımızı əlimizdən alır. Məsələn, kişilər dar şalvar geyinməklə özləri üçün problemlər yaradırlar. Həkimlər deyir ki, kişi yumurtalıqlarının normal fəaliyyəti üçün aşağı temperatur şəraiti olmalıdır. Dar şalvar geyinərək kişi yumurtalıqları bədəne daha çox sıxılır və temperatur yüksəlir. Buna görə də vaxtaşırı kəmərlər boşaldılmalı, dar, xüsusən də sintetik şalvarlardan imtina edil-

# Sovet dövrü milli geyimlərimizin sonu oldu



## Geyim mentalitetdir

Belə bir deyim var: insanı geyimi ilə qarşılayıb, ağılı ilə yola salırlar. Gözəl deyimdür. Lakin bu deyim müasir dövrümüzə əlaqəsi bir qədər zəifdir. Ona görə ki, indi bu deyəni bütün insanlara aid etmək olmaz. Çünki əksəriyyətimizin geyimi haqqımızda öz sözünü deyir. Qalır az sayda insan ki, onlar da bəli, geyimi ilə qarşılanıb, ağılı ilə yola salına bilər.

Geyim indiki cəmiyyətimizin gündəmdə olan ən aktual məsələsindən biridir. Çünki əvvəlki illərin geyimləri ilə müasir geyimlər arasında böyük fərq var. Amma unutmamalı olduğumuz bir məsələ də var ki, geyim həm də mentalitetimizdir. Bir zamanların milli geyimləri ilə bugünkü geyimləri yan-yanaya qoyanda aralarındakı fərq artıq yerdən göyə qədər olan məsafə qədərdir. Biz nə etmişik? Həmin geyimləri qoruyub saxlamaq əvəzinə, onları "müasirləşdirə-müasirləşdirə" bugünkü vəziyyətə gətirib çıxarmışıq. Geyimlərimizin bu hala düşməsinin səbəbkarları hər birimizik. Onları istehsal edənlərdən tut-



muş alıcısı olan hər birimiz günahkarıq. Çünki bu elə bir məsələdir ki, ona müdaxilə etməyə, münasibət bildirməyə hər birimizin haqqı var.

Çoxsaylı "dəbli" geyimlərlə mentalitetimizə zərbə vurmamalıyıq. Gözlərimizi açıb cəmiyyətə daha yaxşı baxmalı, övladlarımızın nə geyindiklərinə diqqət etməliyik. Düşünməliyik ki, bu geyimlər bizim cəmiyyəti-



məlidir.

Kişilərə qalstuklarını çox bərk sıxmaq, köynəklərinin yuxarı düymələrini bağlamaq məsləhət deyil, çünki bu zaman qanın beyi-

nə axını çətinləşir. Ateroskleroz zamanı beynin qanla təchizatı zəif olduqda bu, xüsusən təhlükəlidir. Həmçinin dar ayaqqabı geyinmək də insan sağlamlığının düşmənidir.

Dar ayaqqabı damarların varikoz genişlənməsinə, barmaqların əyilməsinə, döyənəklərin əmələ gəlməsinə səbəb ola bilər.

mizi hara aparır. Sabah gec olacaq, elə bu gün düşünmək lazımdır...

Mətanət Məmmədova

**A**zərbaycan Respublikasının Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin - "Bizi xalq kimi qoruyub saxlayan milli-mənəvi dəyərlərimizdir. İslami dəyərlərimizdir, dilimizdir, ədəbiyyatımızdır!" məfkurəsinin milli-ideoloji, mənəvi-fəlsəfi qaynağından yola çıxaraq, bütün ömrünü milli-mənəvi dəyərlərimizin saflaşmasına, inkişafına, təbliğinə və təşviqinə, dinimizin təəssübünə, dilimizin qorunmasına və inkişafına xidmət edən, ömrünün səksəninci pilləsinə əsl insan kimi yüksələn, Azərbaycan ədəbiyyatının və ictimai-siyasi platformasının ən görkəmli nümayəndələrindən biri haqqında imkanlarım dairəsində ürək dolusu söz açmaq istəyirəm.

Ucalıq elə bir zirvədir ki, o ənginliyə yüksəlmək də çətin, oradan seyr etmək də...

O zirvə, insanın özünü dərk etməyə başladığı andan niyyəti, amallarıyla, arzusu, məramıyla, mövqeyi, əqidəsiylə nəzərlərini zillədiyi, əməlləri, fəaliyyəti ilə yüksəlməyə can atdığı, bütün həyatını, ömrünü ölçə-biçə zərrə-zərrə, misqal-misqal, ovuc-ovuc, an-an ehtiyatla xərcləyərək üz tutduğu, qazanmağa və yüksəlməyə çalışdığı, yolu sıldırım qayalardan, uçurumlardan keçən əlçatmaz, ünyetməz qədar uzaq və uzaq bir nöqtədir. O zirvəyə yalnız könlü uca, əməli-salleh, zəhmətkeş insanlar yüksələ bilirlər. Bu gün ömrünün səksəninci pilləsindən əzəmətlə boylanan və yüksək amallarla yaşadığı həyatının şəxsiyyət salnaməsinə çevrilən işıqlı səhifələrini məğrur dayanışla seyr edən HİDAYƏT kimi!..

Bəri başdan, ömrün səksəninci pilləsindən dünyanı məğrurluqla seyr edən əziz Hidayət müəllimi ürəkdən həm öz adımdan, həm də böyük tarixi keçmişə malik, on altı il rəhbəri olaraq əmək verdiyi, bu gün də təəssübünü çəkdiyi, gözlərindən kənar buraxmadığı İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının Hidayət müəllimi çox sevən kollektivi adından təbrik edirəm, can çağlıyı, firavan ömür arzulayıram!..

Qərbi Azərbaycanın Mıqrı rayonunun Maralzəmi kəndində dünyaya göz açdı Hidayət Xuduş oğlu Orucov. Mənəli həyat kredosu ilə zəngin ömür yaşayan, çoxşaxəli yaradıcılığı və çoxşaxəli fəaliyyəti ilə Azərbaycan ədəbi aləmində, eləcə də Azərbaycan ictimai-siyasi mühitində sanballı müstəviyə yüksələn o görkəmli şəxsiyyət cəsəətli jurnalist, milli məfkurəsi bütöv və məzmunlu, genetik yaddaşına əsaslanan milli kimliyinə bağlı duyğularla yazıb-yaradan görkəmli yazıçı, şair, dramaturq, publisist, tərcüməçi, teatr xadimi, dövlət xadimi, diplomat; təfəkkür və zəka bazası dolğun, yüklü, öz ağırlığı ilə fərqlənən; hər səmtədən görünəcək qədər əzəmətli, böyük bir Ziyalı; məniliyində vətənpərvərlik ruhu dərin köklərə bağlı və yüksək emosional dinamikası ilə yorulmadan çalışan, yüksək amallarla yaşayan və yaradan Azərbaycan türkdür.

O böyük şəxsiyyəti tanıdıqca, onun çoxşaxəli yaradıcılığı və müxtəlif vəzifələrin icrası zamanı tutduğu yol, apardığı işlərin sahmanı Hidayət haqqında geniş arealda monoqrafiyaların yazılması üçün dolğun materialların boy verdiyini göstərir. Bu mənada, məni cəlb edən peşəm istiqamətindəki Hidayət müəllimlə bağlı tarixi gerçəkliklər "Hidayət və teatr" elmi-tarixi, bədii-publisistik monoqrafiyanın ərəşəyə gəlməsinə rəvac verdi. Monoqrafiyanı yazmağa başlayarkən isə, tamam başqa mənşənin şahidinə çevrildim. Yuxarıda dediyim geniş həyat və fəaliyyət arealı onun nəinki görünən cəhətlərindəki yüksək keyfiyyətlərini göstərə bilir, hətta, görünməyən tərəflərindəki müsbət enerji verən, "insan və həyat", "Vətən və vətəndaş", "Məmur və vəzifəyə dürüst münasibət", "Hidayət və milli təəssübkeşlik", "Hidayət və milli strategiya", "Hidayət və dövlətçilik sevgisi", "Hidayətin xalq məhəbbəti", "Dostluqda uca, münasibətdə sədəqət" və s. bu kimi sayı arta bilən mühüm mövzulara panoram açıır. Bu mövzuların qələmə alınması üçün Hidayətin yaşadığı çığırda kifayət qədər zəngin materiallar mövcuddur.

Hidayətin şəxsiyyəti və doğru-düz əməlləri nəticəsində İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrı Qafqazın ən münbit yaradıcılıq atmosferi olan, ən məhsuldar çalışan, ən nümunəvi səhnə əsərləri yaradan, nüfuz dairəsini gündən gündən genişləndirmək imkanları qazanan bir sənət ocağına çevrilmişdi. Günübəgün artan uğurların qorunub saxlanması və irəliləməsi üçün siyasi oyunlarda təkminli olmaq, oyunların qaydalarına səmtlənmək və məharət göstərmək tələb olunduğuna görə, Hidayət müəllim ağılı, zəkası ilə siyasətdə də bışdı, püxtələşdi, möhkəmləndi, düşmənləri məğlub edə edə yetkinləşdi və sonrakı mərhələlərdə məhz siyasi xadim kimi də özünə mühüm yer tuta bildi.

Uzun illər Heydər Əliyev kimi nəhəng bir dövlət xadiminin idarəçiliyində Azərbaycan Respublikası milli siyasət məsələləri üzrə Dövlət Müşaviri vəzifəsinin öhdəsindən ləyaqətlə gəldi. Hidayət müəllimin Azərbaycan Respublikası milli siyasət məsələləri üzrə Dövlət Müşaviri olaraq Gürcüstanda apardığı həssas siyasətin bir qismi mənim də 1998-2000-ci illərdə Tiflis teatrının bərpa rəhbəri kimi fəaliyyətim dövrünə təsadüf etdiyi üçün bəzi hadisələr gözlerim önündə

baş verdi. Hidayət müəllimin qardaş Türkiyə Cümhuriyyəti ilə qardaşlıq münasibətlərinin dərinləşməsi istiqamətində apardığı işlərin isə misli-bərabəri yoxdur. Bu, ayrıca bir mövzudur.

Hidayət müəllim Rusiya Federasiyası, ölkəmizdə yaşayan rus icması ilə də yaxından əlaqədə çalışırdı və çox səmərəli nəticələr əldə edirdi. Quba rayonunda yaşayan Dağ yehudiləri, Bakı şəhərinin yehudi sakinləri Hidayət müəllimi özlərinin ən yaxın dostu kimi qəbul edirlər. Onlarla yaradılan isti münasibətin səmərəsi ümumən dünya yehudilərinin bizimlə dostluq əlaqələrinin canlanmasında rolunu var. Hidayət müəllim Azərbaycan Respublikası Dini Qurumlarla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri vəzifəsində çalışdığı dövrlərdə



# Hidayət zirvəsi

o sahəni demək olar ki, kökündən yenidən qurdu.

Bütün uğurlarına rəğmən, o Böyük Ziyalı, həmişə narahat həyat təbəddülatlarının mənasını vətən həsrətində, yurd, torpaq sevgisində, məhz o yerlərə qayıtmaq arzusunun, niyyətinin sönməz ehtirasında axtarırdı. Hidayətin ən böyük amallarından biri də, ürək çırpıntıları ilə onun ömür nəbzinin ritminə çevrilən, əsərlərinin demək olar ki, əksəriyyətinin leytmotivi olan Qərbi Azərbaycan sevgisindən bir an belə kənarlaşa bilməməsidir. Poeziyasında və nəsrində olduğu kimi, "Məhəbbət yaşayır hələ..." lirik, romantik dram əsərindən başlanan, "Durnalar qayıdanda" adı altında "Məni qınamayın", "Bu dünyanın adamları", "Vətəndən ağırdı vətənin yükü", "Burdan min atlı keçdi", "İrəvanda xal qalmadı", "Ömürdən uzun gecə" və "İrəvanda yanan çıraq" tarixi, mistik dramına qədər uzun bir səhnə yolu keçən dramaturgiyasında o, ürək yanğıları ilə sevgi, məhəbbət, ata, ana, ailə, millət, torpaq, vətən, yurd, namus, qeyrət, öc, sərkərdə, qələbə, zəfər, yurda dönüş, qayıdış kimi müxtəlif mövzuları əhatə edən coğrafi-məzmun konturlarında öz vətəndaşlıq və yazıçılıq mövqeyinin sanbalını ortaya qoyur.

Hidayət müəllimin yaradıcılığının bəzi anları barədə kiçik də olsa, sadəcə, fikirlərimin tutumu üçün nümunələr göstərməyi yetərli hesab edirəm. Çünki, əgər bu məcraya meyl salsaq, o zaman yazının həcmi yığıb-yığışdırmaq olmaz. Odur ki, poeziyası barədə tək bircə misal çəkməklə, onun fikir fəlsəfəsinə istiqamət açmaq üçün yetərli olacağını zənn edirəm. Mən ömrünü teatr sənətinə sərf etmiş teatr nümayəndəsi olaraq, bu ecazkar sənətdə böyük Lütfi Zadənin "Qeyri-səlis məntiq" nəzəriyyəsinin sinergetik adaptasiyası ilə həm nəzəri, həm də praktiki məşğul olduğuma görə, hətta doktorluq dissertasiyamın da mövzusu olduğuna görə, ədəbi nümunələrdə nəzəriyyənin detallarını axtarıram və təhlil müstəvisinə çıxarıram. Hidayət müəllimin yaradıcılığında da qeyri-səlis məntiq variasiyalarını geninə-boluna cövlan edir. Məsələn:

**"İki dəfə ikin altı eləyər!  
Əgər dörd eləsə - riyaziyyatdır...  
Əgər dörd eləsə - adi həyatdır".**

Diqqət yetirin, səlis məntiq öyrədir ki, iki dəfə iki dörd edir. Lakin qeyri-səlis məntiq, iki ilə dörd arasındakı rəqəmlər sonsuzluğuna işıq tutur və onun mahiyyətini öyrədir. Hidayət müəllim klassik təşnədə yoğurur, müasir, modern dəbdə biçir və tikir. Bu da o deməkdir ki, Hidayətin yaradıcılığı, mövzuya yanaşma metodu yenidir, klassik çəkiddə -

müasirdir.

Görkəmli şəxsiyyətin təltifləri də sübut edir ki, onun çoxistiqamətli fəaliyyətinin və həmin sahələrdə qazandığı uğurların göstəricilərinə verilən qiymət məhz qeyri-adillikləri ilə diqqət çəkən bir şəxsiyyətin fenomenal ömrünün panoramik təəssümüdür: 1970 - SSRİ-nin "Əməkdar igidliyə görə" medalı; 1978 - Ermənistan SSR Əməkdar mədəniyyət xadimi (qeyd etdiyimiz kimi, Hidayət müəllimin milli təəssübkeşlik ehtirası heç düşünmədən onu bu mükafatdan imtina etmək dərəcəsinə çatdırdı. Bu mühüm hadisə o dövrdə də, elə indinin özündə də öz xüsusi əhəmiyyəti və diqqətəlayiq cəhəti ilə aktuallığını qoruyub saxlayır); 1978 - Azərbaycan SSR Ali Soveti Rəyasət Heyətinin Fəxri Fərmanı; 1991 - Azərbaycan Respublikasının Əməkdar incəsənət xadimi; 2002 - Gürcüstan Respublikasının "Ləyaqət" ordeni; 2003 - Rus Pravoslav kilsəsinin "Müqəddəs Məmin Moskva Knyazı Daniil" ordeni; 2004 - Azərbaycan Respublikasının "Şöhrət" ordeni; Dağıstan Respublikasının Fəxri Fərmanı; Çuvaşstan Respublikasının ali ədəbi mükafatı - Paydulla İskev adına Çuvaş Beynəlxalq Ədəbi Mükafatı; 2010 - Rus Pravoslav kilsəsinin "Şöhrət və Şərəf" ordeni; 2014 - "Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fəxri diplomu"; 2014 - Qırğız Respublikası Prezidentinin "İpək Yolu" hədiyyəsi; 2014 - Çingiz Aytmatov Beynəlxalq İctimai Akademiyasının akademiki; 2015 - Çingiz Aytmatov adına Beynəlxalq "İssık-Kul Formu"nun Fəxri Fərmanı, 2019 - 2-ci dərəcəli "Vətənə xidmətə görə" ordeni və s. ali mükafat nümunələri belə əks etdirir ki, Hidayət müəllim haqqında düşünərkən, göz önündə, ilk olaraq, bütün istiqamətlərə işığı düşən,

məhz uca amallı, nurlu bir insan siması canlanır. Nahaq yerə düşüncələrim mənə belə diqqət etmə ki:

## Azərbaycanın görkəmli şəxsiyyəti Hidayəti düşünərkən...

Bir işıq süzülür  
bir uca zirvədən.  
Nurunu əsirgəmir  
heç kəsdən, heç nədən...  
Uca boy, qamətli,  
həmişə əzəmətli,  
mülayim,  
sakit təbiətli...  
Humanist!..  
Qürurlu, vüqarlı,  
möhkəm iradəli,  
sağlam düşüncəli...  
Könlü kövrək, xisləti saf,  
qəlbi təmiz, əməli düz,  
dost kimi dost,  
sözü bütöv, əqidəsi tam,  
qəlbində hər kəsə inam,  
hər addımında xoşməram...  
Xəyalında XƏZƏR,  
Gözlərində ZƏFƏR,  
Ümidində SƏHƏR,  
Arzusunda DƏNİZ...  
YÜKSƏLişdir tutduğu yol,  
buraxdığı iz...  
Ürəyində Vətən eşqi, torpaq eşqi!  
Ata eşqi, ana eşqi, övlad eşqi!  
Dövlət eşqi, millət eşqi!  
Ağırlara, acılara  
qaya qədər sərt dözümlü!..  
Kədəre də sevinc qədər sahib çıxan,  
Hər vaxt məğrur!..  
Ruhunda nurl!..

**İftixar Piriyev,  
Əməkdar mədəniyyət işçisi,  
İrəvan Dövlət Azərbaycan Dram Teatrının  
direktoru**

Möhtəşəm qələbələrin davamı olan növbədənəkar parlament seçkiləri bir sıra yenilikləri və dəyişiklikləri ilə yadda qaldı. Birincisi, parlament seçkiləri 30 ildən sonra ilk dəfə işğaldan azad edilən ərazilərdə keçirildi. İkincisi, budəfəki seçkilərdə bir sıra yeniliklər tətbiq olunmuşdur. O mənada ki, seçki məntəqələrində veb-kameraların sayı 1000-ə çatdırılmışdır. Beləliklə, seçkilər 125 seçki dairəsi üzrə 6478 məntəqədə keçirildi. İşğaldan azad edilən ərazilərdə seçki məntəqələrinin sayı isə 55-ə çatdırılmışdır. Səsvermə hüququna malik seçicilərin sayı isə 42 mindən artıq idi. Deputatlığa namizədlərin sayı isə 990 nəfər idi ki, onlardan 305 nəfərin namizədliyi siyasi partiyalar tərəfindən, 684 nəfərin namizədliyi öz təşəbbüsü ilə, 1 nəfərin namizədliyi isə təşəbbüs qrupları tərəfindən irəli sürülmüşdü. Seçkilərlə əlaqədar 598 beynəlxalq müşahidəçi akkreditasiyadan keçmişdi. Onlar 51 beynəlxalq qurumu və 69 ölkəni təmsil edirlər. Qeydiyyatdan keçmiş yerli müşahidəçilərin sayı isə 112 min 749 nəfər idi. Gözlənilməli kimi, bu dəfə də parlament seçkilərinin qalibi Cənubi Qafqazın ən böyük və lider partiyası olan Yeni Azərbaycan Partiyası oldu. Parlament seçkilərinin ilkin açıqlanan nəticələrinə görə, Yeni Azərbaycan Partiyasının 68 namizədi

# Naxçıvan Ali Məclisinə seçkilərdə böyük qələbələrin davamı yaşandı



tar Respublikasının Ali Məclisinə seçkilər 45 seçki dairəsi üzrə 331 seçki məntəqəsində keçirilib. Muxtar respublika üzrə ümumi seçicilərin sayı 288 356 nəfər olub. Seçki günü 18 yaşlı tamam olan seçicilərin muxtar respublika üzrə sayı 31, seçkilərdə ilk dəfə iştirak edən seçicilərin sayı isə 3891 nəfər olub. Ali Məclisə seçkilərdə deputat mandatı uğrunda 187 nəfər namizəd mübarizə aparıb. Onlardan 41 nəfəri qadındır. Ali Məclisə seçkilərdə müşahidəçi qismində iştirak etmək üçün ümumilikdə 452 nəfər akkreditasiyadan keçib.

**Naxçıvan Ali Məclisinə seçkilərdə şəhid anası ən yüksək seçici səsini qazanmaqla deputat seçilib**



müşahidəçisi ilə təmsil olunduğu 50 dairedə səsvermə prosesinin yüksək səviyyədə təşkil olunduğunu və keçirilmiş seçkiləri ümumxalq iradəsinin təzahürü kimi dəyərləndirir.

Legitimliyi heç bir şübhə doğurmayan növbədənəkar parlament seçkiləri açıq rəqabət şəraitində keçirilib: "Həmrəylik mühtitini siyasi sabitliyin zəmanəti kimi tanıyan AMİP keçirilmiş parlament seçkiləri ətrafında destruktiv qüvvələrin təxribat cəhdlərini qınayır və ölkənin daxili siyasi məsələlərinə xaricdən müdaxilə edilməsini qəbulolunmaz hesab edir. Yeni reallıq və yeni dövrün əsas rəmzlərindən biri olacaq VII çağırış Milli Məclisdə AMİP-in təmsil olunması, eyni zamanda siyasi plüralizmin təzahürüdür. Məsuliyyət, peşəkarlıq və dövlətə sadiqlik prinsiplərini ictimai-siyasi fəaliyyətin mütləq meyarları kimi tanıyan AMİP sözügedən dəyərlərə parlamentdə təmsil olunduğu dövrdə də sadiq qalacaq".

**Naxçıvan Ali Məclisinə seçkilər Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun, azad və demokratik şəkildə keçirilib**

Seçkiləri müşahidə edən yerli və xarici müşahidəçilərin birmənalı mövqeyi ondan ibarətdir ki, seçkilər Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun, azad və demokratik şəkildə keçirilib. Müsbət, həm də bayram əhval-ruhiyyəli ab-hava yaradan məqamlardan biri də ondan ibarət idi ki, Milli Məclisə növbədənəkar parlament seçkiləri ilə paralel olaraq Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinə də seçkilər keçirildi. Naxçıvan Mux-

Naxçıvan Muxtar Respublikasında yaş 100-dən artıq olan seçicilərin sayı 5 nəfər olub. Ən yaşlı seçici 1920-ci il təvəllüdü Hüseynəliyeva Şərəf Muxtar qızının 104 yaş var. O, 15 sayılı Qıvrıq seçki dairəsinin 1 sayılı Qıvrıq məntəqəsində qeydiyyatdadır. 6 sayılı Ordubad-Culfa seçki dairəsinin 46 sayılı seçki məntəqəsinin ən yaşlı seçicisi, 1922-ci il təvəllüdü Culfa rayonu, Yaycı kənd sakini Abdulla Səfərov məntəqəyə gələrək səsvermə hüququndan istifadə edib. Həmçinin Şərur rayonunun ən yaşlı sakinlərindən biri, İbadulla kəndində yaşayan 1924-cü il təvəllüdü Dilbər Məmmədova 2 sayılı Şərur-Kəngərli seçki dairəsinin 18 sayılı məntəqəsindən aparılan daşınan qutu vasitəsi ilə evində səs verib. Azad və demokratik şəraitdə keçən Naxçıvan Ali Məclisinə seçkilərdə 45 nəfər qalib gəlib. Diqqətçəkən məqam ondan ibarətdir ki, Naxçıvan Ali Məclisinə seçkilərdə ən yüksək səsi Gülşad Rüstəmovaya toplayıb. Şəhid anası olan Gülşad Rüstəmovaya seçicilərin 75,28 faiz səsini qazanmaqla uğura imza atıb. Hazırda tibb bacısı işləyən Gülşad Rüstəmovaya şəhid Emin Sadiqovun anasıdır. Emin Sadiqov 26 oktyabr 2020-ci ildə şəhidlik zirvəsinə ucalıb. Ölümdən sonra "Vətən uğrunda", "Döyüşdə fərqlənməyə görə", "Füzulinin azad olunmasına görə" medalları və 3-cü dərəcəli "Rəşadət" ordeni ilə təltif edilib.

Bir sözlə, Naxçıvan Ali Məclisinə seçkilər növbəti azad və demokratik seçkilərin keçirilməsi ilə yadda qaldı. Təbii ki, xalqın iradəsi ilə formalaşan Ali Məclis Naxçıvanın inkişafına, insanların yaşayışının daha da yaxşılaşmasına, yeni, demokratik, qanunların qəbul edilməsinə öz layiqli töhfələrini verəcək.

İLHAM ƏLİYEV

liderdir. Mərkəzi Seçki Komissiyasından verilən məlumata görə, 45 nəfər bitərəf namizəd öz dairələrində qalib gəlib. Bundan əlavə, Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası 3, Ədalət, Haqq və Demokratiya Partiyası 2, Böyük Azərbaycan Partiyası 1, Respublikaçı Alternativ 1, Milli Cəbhə Partiyası 1, Demokratik Maarifçilik Partiyası 1, Demokratik İslahatlar Partiyası 1, Böyük Quruluş Partiyası 1 və Milli İstiqlal Partiyası 1 nəfərlə təmsil olunacaq. Beləliklə, Milli Məclisdə 10 siyasi partiya və müxalifətin 12 nümayəndəsi təmsil ediləcək. Bütün bunlar çoxpartiyalı seçim əsasında parlamentin formalaşması deməkdir. Təbii ki, azad və demokratik şəkildə keçilən parlament seçkilərində qalib gəlməklə formalaşan Milli Məclis səmərəli və keyfiyyətli iş fəaliyyəti ilə xalqımıza və dövlətimizə xeyir gətirmiş olacaq.

**Siyasi partiyaların bəyanatından: "Parlament seçkiləri ətrafında destruktiv qüvvələrin təxribat cəhdlərini qınayır və ölkənin daxili siyasi məsələlərinə xaricdən müdaxilə edilməsini qəbulolunmaz hesab edirik"**

Seçkidən sonra siyasi partiyaların yaydıqları bəyanatda parlament seçkilərinin azad və demokratik şəkildə keçirildiyi vurğulanır. Vətəndaş Həmrəyliyi Partiyası növbədənəkar parlament seçkiləri ilə bağlı bəyanat yayıb. Bəyanatda bildirilir ki, VHP demokratik seçki mühtitində, təşviqat üçün yaradılmış münbit şəraitdə rahat və sərbəst təbliğatını aparmışdır: "Bu müddət ərzində partiya rəhbərliyi, namizədlər ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Haqları Bürosunun Azərbaycandakı parlament seçkilərini izləyən uzunmüddətli Müşahidə Missiyasının, ATƏT Parlament Assambleyasının Seçki Müşahidə Missiyasının üzvləri, ölkəmizdə fəaliyyət göstərən bir çox səfirliklərin nümayəndələri ilə görüşmüş, onlarla seçki mühtitini müzakirə etmiş və namizədlərin təşviqat kampaniyası ilə bağlı onları məlumatlandırmışdır.

1 sentyabr tarixdə 125 seçki dairəsindən 51-də seçkini canlı izləyən müşahidəçilərimizin rəyləri, həm də partiyanın qərargahından yüzlərlə seçki məntəqəsində quraşdırılan kameraların izlənilməsi onu deməyə əsas verir ki, VII çağırış Milli Məclisə seçkilər təhlükəsiz, demokratik və şəffaf keçirilmişdir". Azərbaycan Milli İstiqlal Partiyasının da yaydığı bəyanatda parlament seçkiləri açıq rəqabət şəraitində keçirildiyi qeyd edilir: "Növbədənəkar parlament seçkilərinin təşkili məhz yeni inkişaf dövrünü səciyyələndirən mühüm siyasi hadisələrdəndir. Ümumilikdə 8 namizədlə seçkilərə qatılmış AMİP sədrinin seçicilərin səsini qazanaraq Milli Məclisin VII çağırışının deputatı seçilməsi partiyanın həyatında böyük hadisə olmaqla yanaşı, demokratiya və ədalətli seçkilərin təntənəsidir. AMİP dörd mindən artıq



# “Sentyabr ayı “Böyük Ermənistan mifi”nin dəfn olunduğu aydır”

2020-ci il noyabrın 10-da Azərbaycan, Ermənistan və Rusiya arasında imzalanan üçtərəfli Bəyanata əsasən, Ermənistan Azərbaycan ərazisindən öz qoşunlarını çıxarmalı və sülh müqaviləsinin imzalanması üçün danışıqlar prosesinə başlamalı idi. Lakin Azərbaycan ərazisindən qoşunlarının tamamilə çıxarılması öhdəliyi hələ də yerinə yetirilməmişdi. Əksinə, Azərbaycan Ordusunun bölmələrinə qarşı təcridatların törədilməsi və ərazilərin minalanması kimi əməllər həyata keçirilməkdə davam edirdi. Bu sözləri SİA-ya açıqlamasında Azərbaycan Milli QHT Forumunun İdarə Heyətinin sədri Ramil İskəndərli deyib. O bildirib ki, belə bir şəraitdə, üçtərəfli Bəyanatın müddəalarının təmin olunması, Qarabağ iqtisadi rayonunda törədilən genişmiqyaslı təcridatların qarşısının alınması, Ermənistan silahlı qüvvələrinin birləşmələrinin tərkisilahl edilərək ərazilərimizdən çıxarılması, onların hərbi infrastrukturunun zərərsizləşdirilməsi, işğaldan azad edilmiş ərazilərə qayıdan dinc əhali, habelə bərpauruculuq işlərinə cəlb olunmuş mülki işçilər və hərbi qulluqçularımızın təhlükəsizliyinin təmin olunması və Azərbaycan Respublikasının konstitusiyaya quruluşunun bərpə edilməsi məqsədilə bölgədə lokal xarakterli antiterror tədbirləri keçirildi: “Silahlı Qüvvələrimiz tərəfindən mülki əhali və infrastruktur obyektləri hə-



dəfə alınmadı, yalnız legitim hərbi hədəflər sıradan çıxarıldı.

2023-cü ildə 1 sutka tamam olmadan bütün məqsədlərinə çatmış antiterror əməliyyatı ilə yadda qalan sentyabr ayı “Böyük Ermənistan mifi”nin dəfn olunduğu aydır. Qarabağda uzun illər mövcud olmuş və diz çökərək özünü buraxmağa məcbur qalmış oyuncaq hərbi xuntanın qondarma rejiminin əsas simalarından olan Samvel Şahra-

manyanın mehzi sentyabr ayında növbəti cəfəng iddialar ortaya atması Ermənistanı növbəti bədbəxtliyə aparır. Ermənistan Samvel Şahramanyanın dediyi istiqamətlərdə kiçik bir addım atmağa cəhd etsə, başına nələr gələcəyinə şahid olacaq. Azərbaycan Prezidenti dəfələrlə xəbərdarlıq edib ki, “Dəmir Yumruq” yerindədir.

Hesab edirəm ki, Samvel Şahramanyanın sayıqlamaları da göstərir ki, artıq mühacirətdə Qərbi Azərbaycan hökumətinin yaradılmasının vaxtı yetişib. Qərbi azərbaycanlıların öz doğma torpaqlarına, tarixi yurd yerlərinə qayıdışı məsələsinə dahisistemli yanaşma olmalıdır”.

Səbinə Hüseynli



## FELLYETON

### Biz geridə qalmışıq

Vallah, müasir gənclərin bizi bəzən qınaması heç də yersiz deyil. Son zamanlar onların üstünə çox gedirik, bəzi məsələlərdə çox deyirik, onları tənbeh edirik. Onlar da bizə “siz geridə qalmışınız, bu, belə deyil, bizim bildiyimiz, etdiyimiz kimidir”,-deyirlər.

Məsələn, bəzi gənclərimiz var ki, ictimai yerlərdə ucadan danışır, deyib-günlər. Biz də onları görəndə cin atına minirik. İstər-istəməz onlar barədə danışanda, qınayanda, cavabımızı belə alırıq ki, ay yazıqlar, müasir dövrdür, indi alçaqdan yox, ucadan danışmaq lazımdır ki, hər kəs eşitsin, gülsün, kefi açılsın. Bir də ki, ucadan danışmaq, gülmək həm dəbdür, həm də bizim tərzimizdir.

Biz də anlayırıq ki, hə, bu, bəzi gənclərin təzi-dəbidir, nə etməli?

Tez-tez yolda, metroda, avtobusda, mağazada ağzında saqqız şövqlə çeynəyən gənclər görürsən. Yadına düşür ki, bizim valideynlərimiz deyirdi ki, ictimai yerdə saqqız çeynəmək mədəniyyətsizlik, insanlara qarşı hörmətsizlikdir. İstəyirsən ki, bu tövsiyəni onlara da edəsən, qayıdıb nə desələr yaxşıdır?

- Siz geridə qalmışınız. Saqqız çeynəmək müasirlikdir. İndi artıq sizin dövrünüz deyil. Saqqız tərəvəzli nəfəsdür... Həm də dəbdür, məxsusilikdir.

Bu cavabı eşidəndə nə edirsən? Matın-qutun quruyur, Deyirsən ki, müasir dövrün təzi-dəbidir, nə etməli?

Hazırkı cəmiyyətin müasirliyindən biri də bəzi gənclərin geyimidir ki, qızların yay-qış göbkləri bayırdadır. Deyirsən, ay bala, bu nə geyimdir, axı sənə soyuq dəyər, xəstə olarsan, səhər bir qapını açıb gələn gedəcəksən, ana olacağınsan. Nə üçün qorxmursan ki, səni bu geyimlə heç bəyənməz? Nə desələr yaxşıdır?

-Çox geridə qalmışınız ey... Cəhənnəmə bəyən, gora bəyən, İndi belə geyim bütün dünyada dəbdür. Bu, mənim tərzimdir, kim mənə bəyənersə, bu geyimlə qəbul etməlidir.

Aldın cavabını, gözüm kəllənəmi çıxdı? Axı onun-bunun işinə az qarış da... Bu, bəzi gənclərin təzi-dəbidir, sən isə

geridə qalmış birisi.

Bir də baxırsan ki, qarşıdan bir dəstə gənc oğlan gəlir. Birinin şalvarının dizi yoxdur, birinin saqqalı nə uzunluqda, birinin saç qalxıb göyün yeddinci qatına, o birinin saç bir neçə rəngdədir, o birinin corabının bir tayı bir rəng, o biri tayı başqa rəngdir. Baxırsan-baxırsan, vallah, bilmirsən güləsən, ağlayasan, nə edəsən. Yeri gələndə söhbət açıb deyirsən ki, ay bala, kişinin kişi geyimi olar. O dizi yox şalvarı kişi əyninə geyinər məgər? O qadın saç ilə kişi bayıra çıxar? Niyə o saçlarını qaydasında kəsdirmirsən? O corabı geyinəndə görmürsən ki, taykeşdir? Və yaxud da o saçını niyə çəhrayı rəngə boyamısan? Hə, bunları deyib öyüd-nəsihət verəndə adamın üzünə elə qabarırlar ki, yerindəcə donub qalırısan.

-Ay yazıq, sən keçmişdən gəlmisən. Biz isə bu gündə yaşayırıq. Buğunun dəbi budur. Həm də ki, kim istəyir cırıq şalvar geyinməsin, corabını taykeş yox, cüt geyinsin, saçını göyə qaldırmasın, yerə endirsin, rəngləməsin, öz rəngində saxlasın, onlardan sizə nə? Bu, bizim tərzimizdir.

Sən də udquna-udquna qalırısan, söz tapıb deyə bilmirsən. Bir də ki, axı nə deyəsən? Səni elə yerində oturdurlar ki, cırıqırın da çıxmır. Bir onu ürəyində özünə pıçıldayırısan ki, bu, bəzi gənclərin təzi-dəbidir də, nə etməli?..

Hə, elə qızlarımız var ki, ayınlarındakı bir qarışdan da qısa etklərini görəndə, deyirsən ki, İlahi, yeğin bunlar evdən çıxanda analarının başı mətbəxdə iş-gücə qarışıbmış, yoxsa... Fikirləşirsən ki, mən də olum bunun anası, nə olar, gəncdir, başa salım, düz yol göstərim. Deyirsən ki, qızım, bu ətəyin bir azacıq uzun olsa, sənə çox gözəl yaraşar. Qayıdıb sənə nə desə, yaxşıdır?

-Sən get öz qızına yol göstər. Mən evdən çıxanda görünürəm. Bir də axı nə bilirsən, müasirlik nədir, dəb nədir? Sizlər XX əsrdə qalmışınız, İndi XXI əsrdir.

Deyirsən ki, dilim, dilim-dilim olasan, fəraqat dayan da. Düz deyir də, anası var, evdən çıxanda görməyib məgər? Görməyib də özü bilər, görsün də... Bir də ki, bu, bu qızların təzi-dəbidir, sənə nə? Nə etməli ki?..

Heç nə, nə edəcəksən ki? Kor ol, görmə, kar ol, eşitmə, lal ol, danışma. Danışarsan da, cavabını alarsan...

Mətanət Məmmədova



## Uşaqları Tiktok fenomeninə çevirməyin!

MƏTANƏT

**N**ə olar, valideynlər, uşaqlara qıymayın. Onları sosial şəbəkələrdə danışdırıb, şirin-şəkər söhbətlərini öz məqsədiniz üçün istifadə etməyin. Yeğin hər kəs Tiktok sosial şəbəkəsinə valideynləri tərəfindən nə qədər uşağın cəlb edildiyinin şahididir. Valideynlər onları danışdırır, videolarını çəkir, hərəkətlərini, rəqslərini videoya alıb paylaşır. Minlərlə baxan və bəyənmə də olur.

Məqsəd nədir? Qazanc əldə etməkdən başqa düşünürəm ki, heç nə. Lakin gəlin, bir az düşünek, görək, bu gül kimi uşaqları minlərlə, milyonlarla insanın görməsi, “bəyənməsi” nə qədər düzgündür? Şirin-şəkər söhbətini dinləyib onun üzərinə mənfi enerjisini buraxması, şirin görünüşünə nəfəs ötürməsi lazımdır mı?

Bəlkə də valideynlər bunu düşünmür, bəlkə də mənfi enerji, bədnəzər haqqında müfəssəl məlumat malik deyil. Lakin inanırınsınız ki, mənfi enerjili və bədnəzər insanlar var. Kiminin övladı yoxdur, kiminin övladı yanında deyil, kimi övladını istədiyi kimi böyüdə bilmir, kiminin gözü qarşısında övladı xəstəlikdən əziyyət çəkir və sair.

Bizim övladlarımız nə üçün reklam hədəfi olmalıdır? Nə üçün onları bütün dünya görməlidir. Yeri gələndə nə bilirirsiniz ki, həmin videolardan istifadə edənlər yoxdur..

Bəs belə isə gül kimi, çiçək ətirli, şirin dilli uşaqların nə üçün videolarını çəkib paylaşırırsınız? Onları nə üçün hər kəsə göstərirsiniz? Axı onların yeri bu gün uşaq bağçaları, məşğuliyyəti isə dostları, rəfiqələri ilə birlikdə şirin-şirin oynaması olmalıdır. Onların yeri sizin yanınız-hüzur tapacağı yer olmalıdır: sakit, qayğı hiss olunmayan bir yer. Bu yer Tiktok sosial şəbəkəsi deyil, onların əzizlərinin yanı, qorunma, güvən altında olduğu yer olmalıdır.

Biz uşaqları, sözün həqiqi mənasında, hər kəsdən qorunmalıyıq. Onları özlərini dərk edənədək qorumaq hər bir valideynin borcudur. Bəlkə də onlar böyüyəndə bu videolara görə narazılıqlarını bildirəcəklər. Biz onların uşaq dünyasından istifadə edib nə üçün belə hərəkətlərə yol veririk?

Onu anlamaq lazımdır ki, uşaq anadan olan andan etibarən şəxsiyyətdir və sağlamlığı, təhsili xaricində razılığı olmadan onunla bağlı müstəqil qərar vermək olmaz. Belə isə uşaqların özlərini hələ anlaya bilməməsindən sui-istifadə nə qədər düzgündür? Onları qazanc vasitəsinə çevirmək, onlar vasitəsilə gəlir əldə etmək nə dərəcədə doğrudur?

Tiktokda anası Hüseyn adlı uşağı danışdırıb videolarını çəkir. Bu uşaq həqiqətən çox yaraşığıdır. Dili də o qədər şirindir ki, onu sevmək mümkün deyil. Hər dəfə onunla bağlı videolara baxanda valideynlərinə qarşı ürəyimdə bir ikrah hissi yaranır: nə üçün bu uşağı hər kəsə göstərir? Axı ona nəzər toxuna bilər, xəstələner, başına hər hansı bir hadisə gələ bilər.

Tək Hüseyn deyil, Tiktokda onlarla belə uşaq var. Hüseynin sımında onların hər birinin valideyninə üz tutub, “belə səhv etməyin!”,- demək istəyirəm. Heyifdir bu uşaqlar. Onları dünyanın gözü qarşısına çıxarıb, hər kəsin mənfi enerjisi ilə üz-üzə qoymayın. Axı onlar çiçəkdir, çiçəklərsə bir nəzərlə sola bilir.

Uşaqları qoruyaq, onları öz dünyasından kənara çıxarmayaq. Bu barədə əməlli-başlı düşünək. İnanın, səhər gec ola bilər.

**M**üasir Dövlət İnkişafı İnstitutunun direktoru Dmitri Solonnikov "Moskva-Baku" portalına müahirəsinə Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyanın mətbuat konfransındakı bəzi nüanslarla bağlı fikirlərini açıqlayıb. Müsahibəni oxucularımıza təqdim edirik.



-Dmitri Vladimiroviç, Ermənistanın baş naziri Paşinyanın bu yaxınlarda keçirdiyi geniş mətbuat konfransı çərçivəsində onun Rusiya ilə bağlı kifayət qədər birmənalı olmayan bəyanatları diqqəti cəlb etdi. O, bir tərəfdən bəyan edib ki, Moskva Azərbaycanla Ermənistan arasında nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrin bərpa olunması məsələsində artıq vasitəçi ola bilməz, çünki Rusiya Federasiyası Ermənistanı tənqid edir, digər tərəfdən, o, Rusiya hərbi bazasının saxlanması xeyrinə danışıqlara bəzi ironik münasibət bildirən jurnalistin cəhdlərini dəyərləndirib və Rusiya Federasiyasına bu cür yanaşmanın mümkün olmadığını söyləyib. Belə ikili formulalar haqqında nə deyə bilərsiniz?

-Nikol Paşinyan çoxdandır danışdığımız situasiyanı canlandırmaqda davam edir. Bu, Ermənistanın Qərbdə doğru çəkilmə ssenarisinin həyata keçirilməsidir, lakin ehtiyatlıdır və çox sürətli deyil. Ermənistanın baş naziri hələ də Rusiya Federasiyası ilə münasibətləri kəsmək barədə qərar verməyib. O, Rusiyaya qarşı olmadığını iddia etməkdə davam edəcək- erməni jurnalistlə olduğu kimi. Eyni zamanda, Ermənistan rəsmilərinin və sadəcə olaraq Ermənistanın hakim partiya-sının üzvlərinin Rusiyaya, onun siyasətinə və rəsmilərinə, bununla bağlı yüksək səviyyəli şəxslərə ünvanlanan sərt və bəzən düzgün olmayan bəyanatlar da görürük.

Ermənistan iqtisadi cəhətdən Rusiyadan asılıdır. Onunla münasibətlər qəfil pozulsa, İrəvan tezliklə ciddi problemlər yaşayacaq. Bu, respublika daxilində həyat səviyyəsinin kəskin aşağı düşməsi demək olacaq, bu da əhəlinin real kütləvi etirazlarına səbəb ola bilər ki, baş nazirin siyasi baxımdan buna dözə bilməməsi mümkündür. Ona görə də belə bir ssenariyə yol vermək istəmir, bunu edə bilməz, etmir. Onun vəzifəsi siyasi, hərbi, iqtisadi və digər planlarda tədricən Qərbdə doğru irəliləməkdə davam etməkdir.

-Srağagün Lavrova Ermənistan-Azərbaycan münasibətləri ilə bağlı sual verildi. Nazir qeyd edib ki, Ermənistan və Azərbaycan birbaşa danışıqlar aparır, biz də çox şükür deyirik, lakin eyni zamanda Rusiya Federasiyası, Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin üçtərəfli bəyanatına zidd olaraq Rusiyanın vasitəçiliyi olmadan həyata keçirilir. Lavrov eyham vurdu ki, İrəvan Qərbi vasitəçiliyə cəlb etmək üçün bu fona nail olmağa çalışır.

-Əlbəttə, Moskva hər şeyi, İrəvanın bütün bəyanatlarını, addımlarını görür. Ermənistanın baş naziri Paşinyan sazişləri imzalayıb, sonra isə onları yerinə yetirmir, çünki ona xaricdən belə tapşırıq verilir. O, sözünün ağası deyil; İstəyir- söz verir, istəyir-geri götürür. O, sənədə, o cümlədən "Zəngəzur dəhlizi" adlanan layihənin icrası ilə bağlı öz imzasını qoyub, sonra da uzun illərdir ki, bu məqamı inkar etməyə və onu niyə yerinə yetirə bilmədiyini "izah etməyə" çalışır, digər imza edənləri müqavilədə uyunsuzluq olmasında ittiham edir. Çox "məsuliyətli" yanaşmadır.

Zəngəzur dəhlizi layihəsi Qərb üçün siyasi baxımdan maraqsızdır. Buna görə də

Paşinyan bunu belə fəal şəkildə rədd edir və məhz həmin Qərbin dəstəyi ilə "özünün" "Dünyanın kəsişməsi" layihəsini təbliğ edir. Ermənistan sırf ABŞ və digər Qərb dövlətlərinin marağıdır. Və Zaqafqaziyada onların nəzarətindən kənar qalan nəqliyyat dəhlizinə ehtiyacları yoxdur. Əgər Zəngəzur



## Dmitri Solonnikov: "Ermənistan Qərbin tapşırığı ilə sülh razılaşmasını ləngidir"



dəhlizi varsa, o zaman onların versiyasına görə, o, ABŞ-in nəzarətində olmalıdır. Və bu, o halda mümkündür ki, Amerika/Qərb qoşunları Ermənistanda yerləşdirilsin. Paşinyanın 9-10 noyabr tarixli üçtərəfli bəyanatın 9-cu bəndində Rusiyanın guya vasitəçi ola bilməyəcəyi ilə bağlı ritorikası bundan irəli gəlir, baxmayaraq ki, bu bənddə qeyd olunur ki, Azərbaycanın əsas hissəsindən Naxçıvan Muxtar Respublikasına nəqliyyat və iqtisadi əlaqələrin açılması zamanı Ermənistandan keçən hissədə Rusiya FSB-nin sərhədçiləri yerləşdirilməlidir. Bu barədə sənədə Nikol Paşinyan imza atıb.

-Azərbaycan bu yaxınlarda Aİ-nin qondarma monitorinq missiyasının Ermənistan-Azərbaycan sərhədindən çıxarılmasını tələb edib...

-Təbii ki, Azərbaycan bu yolla signal verir. Amma heç kim heç bir missiyanı sərhəddən geri çəkməyəcək. Bu, Qərbin maraqlarına uyğun deyil, bu, onun strateji vəzifəsidir- Cənubi Qafqazda maskunlaşmaqdır. Hər kəs çox gözəl başa düşür ki, bu, mülki monitorinq missiyası deyil. Bu, Rusiya, Azərbaycan və İrəvan izləmək üçün yaradılmış kəşfiyyat strukturudur. Həm də Qərbin



fikirincə, son vaxtlar özünü "səhv" istiqamətə yönəldən Gürcüstanı.

Qərb elitaları dünyanın hər yerində öz dominantlıqlarını hesab etdikləri müddətdə Ermənistanın Qərbin missiyasından imtina etməsinin mənası yoxdur. Birləşmiş Ştatlardakı sağlam qüvvələr prioritetə çevrildikdə və dünyanın bütün yerlərində mövcudluqları

laşdırıla bilərmi?

-Vladimir Putin və İlham Əliyev görüş zamanı ilk növbədə ikitərəfli əməkdaşlığı, o cümlədən Cənubi Qafqazda və daha geniş şəkildə yaxın regionlarda sülh və təhlükəsizliyin təmin edilməsini müzakirə ediblər. Təbii ki, bu, hər iki dövləti narahat edən bir cə-

hətdir. Həmçinin, tam hüquqlu sülhün bərqərar olması, eləcə də region ölkələrinin iqtisadiyyatlarının hərtərəfli inkişafı üçün hər birinin geosiyasi və milli maraqları nəzərə alınmaqla Rusiya Federasiyası, Azərbaycan və Ermənistan arasında üçtərəfli sazişlərin həyata keçirilməsinin zəruriliyi müzakirə edilib.

Təbii ki, Cənubi Qafqazda gələcək ssenarinin necə inkişaf edəcəyini proqnozlaşdırmaq mümkün deyil. Qərb sürətlə getmir, amma yenə də Ermənistan ordusunda islahatlar aparır, silah-sursat verir.

Eyni zamanda deyə bilərik ki, biz Bakı ilə İrəvan arasında sülh prosesində irəliləyiş görürük. Belə ki, bu yaxınlarda Azərbaycan və Ermənistan sərhədlərinin delimitasiyası prosesinin Əsasnaməsini təsdiq ediblər. Tərəflərin praktiki sərhəd delimitasiyasının yeni mərhələsinə nə vaxt başlayacağı belli olmasa da, tezliklə qış gəlir.

Azərbaycan bundan əvvəl Ermənistanı Bakıda keçiriləcək COP29 konfransına dəvət etmişdi. Ermənistanın baş naziri isə İlham Əliyevə sərhəddə görüşmək təklifi ilə cavab verdi. Yəni, bəzi qarşılıqlı tamamlayıcı addımlar atılır.

Eyni zamanda, İrəvanın Konstitusiyaya dəyişikliklərlə bağlı referendumun yalnız 2027-ci ildə keçirilməsi ilə bağlı mövqeyi (və biz bilirik ki, Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının Ermənistanın əsas qanunundan çıxarılması sülh razılaşmasının imzalanması

üçün Bakının Ermənistan hakimiyyəti qarşısında qoyduğu əsas şərt) Qərbin İrəvana Bakı ilə sülh müqaviləsini ləngitmək əmrini verdiyini göstərir. Qərb dünyanın müxtəlif yerlərində münafiqlərin həllindən faydalanmır, əksinə, onları qoruyub saxlamaqdan və öz "nəzarətində" olmasından faydalanır. Yəni Nikol Paşinyan Rusiya və Azərbaycanla bağlı iki kürsüdə oturmağa davam edir, bunu onun son mətbuat konfransı da sübut edir.

Tərcümə - Elçin Bayramlı

**Təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi, məktəb infrastrukturunun inkişafı istiqamətində ölkəmizdə ardıcıl olaraq tədbirlər keçirilir. Təhsilin inkişafı ilə bağlı qarşıya qoyulmuş hədəflərdən olan yeni ümumtəhsil məktəblərinin tikintisi, mövcud məktəblər üçün əlavə korpusların inşası, onların əsaslı təmiri, müasir avadanlıqla təminatı, istilik sisteminin bərpası, ümumilikdə infrastrukturun yenilənməsi ilə bağlı işlər görülüb və davam etdirilir. "Təhsil hər bir dövlətin gələcəyidir", - deyən Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bildirib ki, biz fəxr edirik ki, Azərbaycanda savadlılıq təxminən 100 faizdir: "Bu, çox böyük göstəricidir. Elə etməliyik ki, bütün uşaqlar savadlı, bilikli olsunlar, gələcəkdə özləri üçün gözəl həyat qura bilsinlər, dövlətimiz üçün dəyərlili vətəndaşlar olsunlar. Ona görə, təhsilin keyfiyyəti indi ön plana çıxır. Bu istiqamətdə də islahatlar aparılır".**

Azərbaycan Prezidenti ölkəyə rəhbərlik etdiyi dövr ərzində ölkəmizdə 3200-dən çox məktəb inşa edilib, əsaslı təmir olunub, yeni tədris korpusları tikilib və ya tam yenilənib. Bu kifayət qədər böyük göstəricidir. Əlbəttə ki, ümumtəhsil məktəblərinin təmir-tikinti işləri təhsilalanların tədris şəraitinin yaxşılaşdırılmasına, tədrisin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə xidmət edir. Görülən bütün işlər yüksək intellektə malik insan kapitalının yetişməsində, beynəlxalq standartlara uyğun müasir təhsil sisteminin qurulmasında mühüm rol oynayır. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin ölkə həyatının bütün sahələrinə olduğu kimi, təhsil sektoruna da göstərdiyi diqqət və qayğı nəticəsində təhsil sahəsində yenilənmə baş verib. Təhsilin inkişafı dövlət siyasətinin əsas prioritetlərindən biri kimi diqqətdə saxlanılıb. Ölkə başçısı çıxışlarının birində vurğuladığı kimi, son illər ərzində təhsildə çox mühüm layihələr reallaşdırılıb, bu sahənin tərəqqisinə böyük qayğı göstərilib. Bu, təsadüfi olmayıb.

Təhsil sahəsində aparılan islahatlar, dövlət proqramları, "Bakı şəhərində və onun qəsəbələrində təhsil müəssisələrinin tikintisi və təmiri ilə bağlı tədbirlər haqqında", "Azərbaycan Respublikasında təhsil infrastrukturunun inkişafı ilə əlaqədar tədbirlər haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin sərəncamları təhsilin inkişafı və infrastrukturunun yenilənməsinə yönəlmişdir. Bu gün ölkəmizin hər bir yerində müasir tipli təhsil müəssisələri şagirdlərin ixtiyarına verilib. Yeni açılan məktəblərdə müasir tədris avadanlıqları ilə təchiz olunmuş sinif otaqları, laboratoriya, kompüter otağı, akt zalı, idman zalı, hərbi hazırlıq otağı və kitabxana var. Bütün bunlar şagirdlərin elm sirlərinə dərinləndirilmələri üçün hərtərəfli yüksək səviyyədə şərait mövcudluğunun göstəricidir.

Azərbaycan Prezidenti, Ali Baş Komandan İlham Əliyevin rəhbərliyi ilə Müzəffər Milli Ordumuzun Vətən Müharibəsində qələbəsi Zəfərimiz olaraq tarixə yazıldı. Azərbaycan tamamilə yeni bir dövrə qədəm qoyub. Biz artıq işğaldan azad edilmiş torpaqlara qayıdırıq və həmin yerlərdə yeni bir həyat başlayır.

### 960 ŞAGİRD YERLİK ŞUŞADAKI 1 SAYLI ORTA MƏKTƏB

Ermənistanın Azərbaycana qarşı təcavüzü nəticəsində işğal edilmiş ərazilərimiz dağıdılmış, tarixi dini mədəniyyət ocaqlarımız xarabazarlığa çevrilmişdir. İşğal altında yerləşən yaşayış evləri, təhsil, sənaye və kənd təsərrüfatı obyektləri ilə yanaşı, yüzlərlə mədəniyyət müəssisəsi, o cümlədən 4,6 milyon kitab fondu olan 927 kitabxana, 808 mədəniyyət sarayı, klub və mədəniyyət evi, 85 musiqi və rəssamlıq məktəbi, 100 mindən artıq eksponatın toplandığı 22 muzey və



muzei filialı, 4 rəsm qalareyası, 4 teatr müəssisəsi, 2 konsert müəssisəsi, 8 mədəniyyət və istirahət parkı, Qarabağ münafiqəsinə qədər dövlət qeydiyyatına alınan 700-dən artıq tarix və mədəniyyət abidəsi erməni vandalizminin qurbanına çevrilib. Bu gün 30 ilə yaxın işğal altında olan torpaqlarımızda abadlıq-quruculuq işləri vüsət alıb. Hazırda qarşıda dayanan ən mühüm vəzifələrdən biri də işğaldan azad olunan ərazilərdə təhsil ocaqlarının tikintisidir. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhsilin inkişafı ilə bağlı tədbirlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Azərbaycan dövlətinin Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda həyata keçirdiyi bərpa və yenidənqurma prosesi çərçivəsində müasir, innovasiyalara əsaslanan təhsil ocaqlarının qurulmasına xüsusi diqqət ayrılır. Şuşadakı 1 saylı orta məktəb bunun daha bir əyani təsdiqidir. Müasir tələblərə cavab verən yeni təhsil müəssisəsi Şuşanın bərpa səviyyəsi ilə uzlaşmaqla yanaşı, Böyük Qayıdış Proqramı çərçivəsində şəhərə qayıdacaq şagirdlərin ən qabaqcıl standartlara uyğun təhsil almasına töhfədir. 960 şagird yerlik üçmərtəbəli bina beş blokdan ibarətdir. Burada hər biri 24 nəfərlik 40 sinif otağı, 2 fizika, 2 kimya, 2 biologiya, 2 texnologiya, 2 informatika otağı, STEAM mərkəzi, kitabxana, oxu zalı, gənclərin ibtidai hərbi hazırlığı, rəssamlıq və musiqi kabinetləri, yeməkhana, akt və idman zalları, tibb, yeməyinə və inzibati heyət üçün iş otaqları var.

### 96 ÜMUMTƏHSİL MƏKTƏBİ OLAN KƏLBƏCƏRDƏ QURULAN TƏHSİL İNFRASTRUKTURU

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva sentyabrın 2-də Kəlbəcər Şəhər Təhsil Kompleksində aparılan işlər və bu il açılması planlaşdırılan modul tipli məktəbin layihəsi ilə tanış olublar. Ümumi sahəsi 2,2 hektardan çox olan kompleksin ərazisində 80 yerlik uşaq bağçası, peşə emalatxanaları yaradılacaq, STEAM zona, məktəbdənkənar hazırlıq məkanı və digər zəruri obyektlər təşkil ediləcək. Kompleksin ərazisində, həmçinin 528 şagird yerlik məktəb inşa olunur. Məktəbdə kitabxana, yeməkhana, akt zalı, yataqxana, idman zalı və digər zəruri otaqlar yaradılacaq. Modul tipli məktəbin layihəsi ilə tanışlıq zamanı qeyd edildi ki, ümumi sahəsi 420 kvadratmetr olacaq bina da 2 inzibati otaq və 9 sinif otağı yerləşəcək. Qeyd edək ki, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə təhsilin inkişafı ilə bağlı tədbirlər xüsusi əhəmiyyətə malikdir. Əlbəttə, Kəlbəcərdə ən müasir standartlara uyğun inşa olunan bu təhsil kompleksi də işğaldan azad

# Qarabağda və Şərqi Zəngəzurda təhsil

Prioritetindən biri kimi müəyyən olunmuşdur. I Dövlət Proqramına uyğun olaraq, işğaldan azad olunmuş ərazilərin yenidən qurulması, dayanıqlı inkişafı və həmin ərazilərdə yüksək həyat səviyyəsinin təminatı üçün genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir.

Prezident İlham Əliyevin "Qarabağ Universitetinin yaradılması haqqında" Sərəncamına əsasən, Xankəndi şəhərində yerləşən ali təhsil müəssisəsinin əsasında Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyində "Qarabağ Universiteti" publik hüquqi şəxs yaradıldı. Qarabağ regionunda ali təhsil ənənəsi tarixən mövcud olub. Burada ilk ali təhsil ocağı 1969-cu ildə Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunun filialı kimi qurulub, 1973-cü ildən 1988-ci ilədək ali təhsil müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərmiş, əraziləri-



edilmiş ərazilərin bərpası prosesində təhsil infrastrukturunun qurulmasına xüsusi diqqət yetirildiyinin əyani təzahürüdür. Xatırladaq ki, Kəlbəcər rayonunda ilk məktəb 1924-cü ildə fəaliyyətə başlayıb. Kəlbəcər işğal edilməzdən əvvəl rayonda 96 ümumtəhsil məktəbi, o cümlədən 46 tam orta, 42 ümumi orta, 8 ibtidai məktəb fəaliyyət göstərirdi. Bunlardan əlavə rayonda bir texniki peşə məktəbi, iki əyani-qiyabi məktəb, səkkiz məktəbdənkənar və dörd məktəbəqədər təhsil müəssisəsi də var idi. Rayonun təhsil infrastrukturunun qurulması istiqamətində işlər yüksək keyfiyyətlə davam etdirilir.

### QARABAĞ REGIONUNDA ALİ TƏHSİL ƏNƏNƏSİ

Azərbaycanın iqtisadi gücü işğaldan azad olunan ərazilərdə yeni həyatın başlanmasına imkan verir. Qısa bir zamanda Böyük Qayıdışın ilk karvanı olan Ağalya edilən köç, eləcə də, digər ərazilərimizə yol alan köçlər bunu deməyə əsas verir. Ərazilərdə təhlükəsiz yaşayışı və dövlət idarəetməsini təşkil etmək, şəhər, qəsəbə və kənd yaşayış məntəqələrinin tikintisini və dayanıqlı infrastrukturla təminatını həyata keçirmək, müasir standartlara uyğun xidmətlərin yaradılmasını təmin etmək, ərazilərdə məskunlaşacaq əhəlinin sosial müdafiəsini gücləndirmək, əhəlinin məşğulluq imkanlarını artırmaq, dayanıqlı sosial-iqtisadi inkişafı təmin etmək və s. məqsədi ilə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev "Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş ərazilərinə Böyük Qayıdışa dair I Dövlət proqramı"nın təsdiq edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə Böyük Qayıdış Azərbaycanın 2030-cu ilədək beş Milli

mizin işğalı dövründə iş fəaliyyətini dayandıraraq.

İşğaldan azad edilmiş ərazilərin iqtisadi potensialı, aparılan bərpa-quruculuq işləri, eləcə də əmək bazarının tələbləri regionda yüksəkixtisaslı kadrların hazırlığını həyata keçirən ali təhsil müəssisəsinin təşkili zərurətini meydana çıxarmış oldu.

Möhtərəm Prezidentimiz tərəfindən yaradılan Qarabağ Universiteti işğaldan azad olunmuş ərazilərimizdə fəaliyyətə başlayan ilk ali təhsil ocağıdır. Bu universitet doğma Qarabağda tarixən mövcud olmuş ali təhsil ənənələrinin bərpasına həyata keçirəcək. Artıq ali məktəb yeni tədris ilində qapılarını tələbələrin üzünə açacaqdır. Yeni tədris ilində Qarabağ Universiteti 6 fakültədə 27 ixtisas üzrə kadr hazırlığına başlayacaq. Gənclərin mükəmməl təhsil alması, zəruri tədqiqat bacarıqlarına yiyələnməsi, onların müasir tələblərə cavab verən peşəkar mütəxəssis, Vətəninə, xalqına, dövlətinə sadıq vətəndaş kimi yetişmələri üçün universitetdə yaradılan imkanlar ürəkcaandır. Qarabağ Universiteti öz tələbələrinə zəruri nəzəri biliklər və praktiki bacarıqlar qazandırmağı hədəfləyən yeni akademik məzmun təqdim edəcək. Burada dünyanın qabaqcıl universitetlərinin müsbət təcrübəsi əsasında qurulan ən müasir ali təhsil modeli tətbiq olunaçaq. İlk tədris ilində Qarabağ Universitetində 1104 tələbə təhsil alacaq.

Göründüyü kimi, Böyük Qayıdış konsepsiyasına uyğun olaraq, işğaldan azad olunan ərazilərimizdə quruculuq-abadlıq işlərinə təhsil infrastrukturunun qurulmasına start verilib. Yeni qurulan təhsil müəssisələrə müasir standartlara uyğun fəaliyyətə başlayıb.

**Nəzakət ƏLƏDDİNQIZI**

Son zamanlar ölkəmizdə və dünyada bir sıra məşhur simalar göz rəngini dəyişdirmək üçün cərrahi müdaxilələr etdirir. Bəs bu, göz florasına necə zərər verə bilər? Korluq yarana bilərmi? Hansı risk faktorları var? SİA mövzu ilə bağlı araşdırma aparıb.

## Göz rəngini nə müəyyənləşdirir?

Göz rəngimiz irisə, yəni göz bəbəyində olan piqmentin (rəngli maddə) miqdarı ilə müəyyən edilir. Çox az piqmentli gözlər mavi, orta piqmentasiyalı gözlər isə yaşıl rəngdədir. Gözlərimizin hansı rəngdə olacağı, yeni nə qədər piqment istehsal edəcəyi genetik quruluşumuzla müəyyən edilir. Onlar bir-



zə ana və ata genlərindən ötürülür.

## Göz rəngini dəyişmək mümkündürmü?

Göz rəngi müxtəlif üsullarla dəyişdirilə bilər, lakin bu üsulların bir çoxu gözün zədələnməsi və korluq riskini daşıyır. Göz rənginin dəyişdirilməsinin bu təhlükəli üsulları əksər ölkələrdə qadağandır və xəstələri qorumaq üçün tətbiq edilmir.

## Göz rəngini dəyişməyin üsulları hansılardır?

- Kontakt linza,
- Lazerlə irisin dəyişdirilməsi üsulları,
- Rəngli süni irislər gözün içərisinə yerləşdirilir,
- Rəngli kontakt linzalar.

Bunlar səhər taxıb axşam çıxartdığımız yumşaq kontakt linzalardır. Qaydalara əməl edildikdə zərərsiz və problemsiz bir üsuldür. İllərdir makiyajın bir hissəsi kimi istifadə olunur. Əhəmiyyətli məqamlar bu linzaların kontakt linzalara qulluq və istifadə qaydalarına uyğun taxılmasıdır. Linzaların yuyulmuş əllərlə taxılmasına, axşam çıxarıldıqda tə-



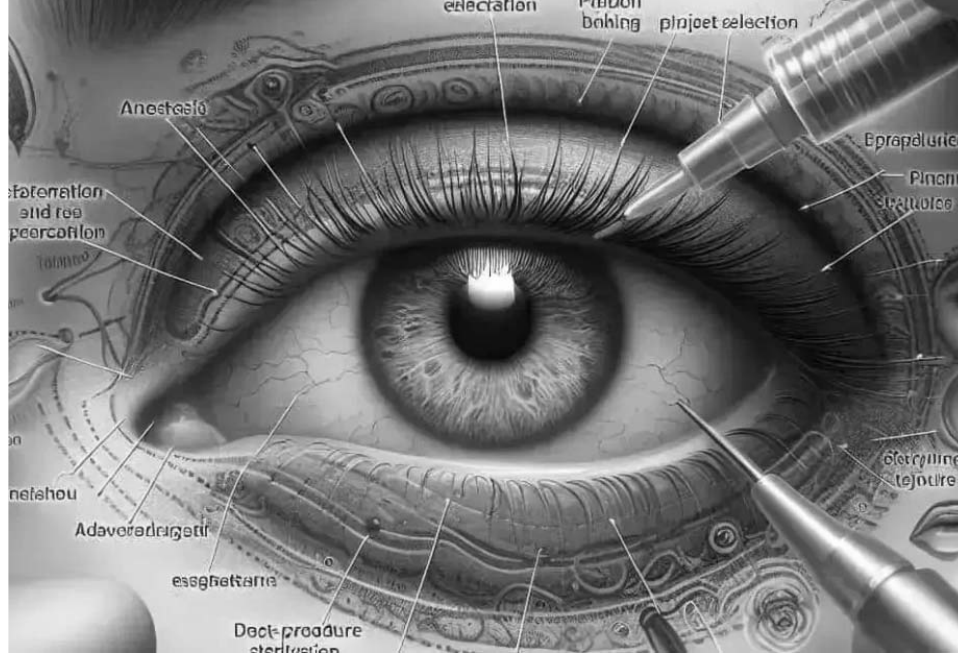
miz məhlulun içərisinə qoyulmasına, bir neçə gün taxılmayacağına məhlulun hər gün dəyişdirilməsinə diqqət yetirilməlidir. Gecələr heç bir halda linza ilə yatmaq olmaz.

Bundan əlavə, kontakt linzalar şəxsi məhsullardır və virus və bakteriya daşıya bilər. Başqasının taxdığı linzalar hepatit və bir çox oxşar virusların ötürülməsinə səbəb ola bilər. Başqasının gözüne qoyulmuş linzaları heç vaxt istifadə etməyin. Unutmayaq ki, qaydalara uyğun gəlməyən kontakt linzalar yoluxma, hətta korluq riski daşıya bilər. Bu səbəbdən onların ilk tətbiqi və təqibi bir oftalmoloqun nəzarəti altında olmalıdır.

## Lazerlə göz rəngini dəyişdirmə metodları

Göz rəngi lazerlə dəyişdirilə bilərmi?

# Son zamanların TRENDİ: GÖZ RƏNGİNİ DƏYİŞDİRMƏK



Texniki cəhətdən bəli, iris piqmenti bəzi lazerlərlə göz bəbəyinin ön səthini yandıraraq parçalamaqla göz bəbəyinə həkk oluna bilər. İrisin rəngi də dəyişir.

Göz təzyiqi yüksələn xəstələrdə göz təzyiqinin aşağı salınması və lazım olduqda əməliyyatın tətbiqi nəticəsində göz quruluşu pozulur və nəticədə çox çirkin estetik görünüş yaranır. Nəticədə gözəlləşdirmə məqsədi ilə edilən bir prosedur həm korluq, həm də çox çirkin gözlərlə nəticələnə bilər.

## Əməliyyatla göz rənginin dəyişməsi

Göz bəbəyinin qarşısında gözün içərisinə yerləşdirilən rəngli süni iris toxumaları ilə göz rəngi dəyişdirilə bilər. Əslində, bu süni irislər qəza, travma və ya anadangəlmə xəstəlik səbəbindən iris toxuması olmayan şəxslər üçün hazırlanmışdır. Ancaq bir müddət etik və elmi qaydalara əhəmiyyət verməyən insanlar tərəfindən göz rəngini dəyişdirmək üçün istifadə edilmişdir.

Bu məqsədlə qoyulan bu süni irislər çox ağır qlaukoma, buynuz qişanın korlanması səbəb olur və nəticədə korluq yaranır. Bu vəziyyətdə müalicə çox çətindir. Bu üsul heç vaxt göz rəngini dəyişdirmək üçün istifadə edilməməlidir. Belə gözləri xilas etmək çox çətindir. Dəymiş ziyan geri dönməzdir.

## Keratopiqtentasiya nədir?

Keratopiqtentasiya tatuaj prosesinin bir növüdür, yəni estetik və ya müalicəvi məqsədlə buynuz qişası təbəqələri arasına piqmentin vurulmasıdır.

## Göz rəngi hansı məqsədlə dəyişdirilir?

Göz rənginin dəyişdirilməsi estetik məqsədlər üçündür və tibbi zərurət deyil. Xalqın istəyindən asılı olaraq edilir.

## Göz rəngini ən sadə şəkildə necə dəyişə bilərəm?

Göz rəngi iris adlanan toxumadakı piqmentlərin rəngindən asılı olaraq genetik olaraq təyin olunur. Piqmentləri lazerlə paylaşaraq irisin rəngini dəyişmək mümkün ola bilər, lakin istənilən nəticəni vermədiyi üçün bu üsula üstünlük verilmir. Göz rəngini dəyişdirməyin ən sadə üsulu rəngli kontakt linzalardan istifadə etməkdir. Ancaq uzun müddət rəngli kontakt linzalardan istifadə edənlərdə dözümsüzlük (quru göz və ya allergik vəziyyətlər) yarana bilər və rəngli kontakt linzalardan istifadə edə bilməz. Göz rəngini daimi olaraq dəyişmək istəyən insanların əksəriyyəti artıq rəngli kontakt linza istifadəçiləridir və ətrafları onları bu göz rəngi ilə tanıyır. Bu səbəbdən rəngli kontakt linzalardan istifadə edə bilmədiklərində qalıcı göz rəngi əməliyyatı üçün müraciət edirlər. Lazer vasitəsi ilə buynuz qişada açılan kanallara istədiyiniz rəngdə olan piqment vurularaq qalıcı göz rəngi dəyişdirilir. Bu prosedür irisin rəngi dəyişir.

## Göz rəngini dəyişən əməliyyatın qiyməti neçiyədir?

Göz rənginin dəyişdirilməsi əməliyyatları seçilən rəngə görə dəyişir. Ancaq həyata keçirilə bilən ölkələrə, xəstəxanaya və həkimə görə dəyişir. Hazırda orta qiymət 5000-10000 avro arasındadır.

## Göz rənginin dəyişdirilməsi cərrahiyyəsi nə qədər müddətdir mövcuddur?

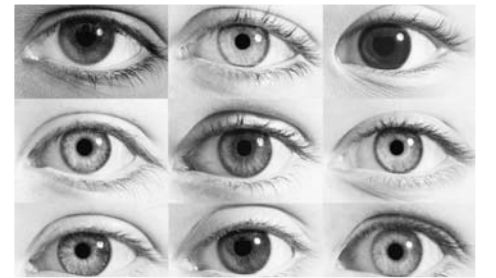
Estetik məqsədli keratopiqtentasiya

son 4-5 ildə geniş yayılıb. Ancaq 15 ildən artıqdır ki, bu əməliyyatı edənlər də var. Göz rəngini dəyişdirən əməliyyatlar daha çox harada edilir? Mövcud məlumatımıza görə, estetik məqsədlə göz rəngini dəyişdirilməsi əməliyyatları Fransa, İspaniya, İtaliya, İsveçrə, Livan, Amerika, Hindistan, İran, Misir və Türkiyədə edilir.

## Göz rənginin dəyişdirilməsi əməliyyatından sonra köhnə rəngə qayıtmaq mümkündürmü?

Göz rənginin dəyişdirilməsi proseduru qalıcıdır.

Tanınmış professor, oftalmoloq Paşa Qəlbınur ötən günlərdə bu barədə mətbuata öz fikirlərini bildirmişdi: "Bu cür əməliyyatların başlıca mahiyyəti budur ki, gözün daxi-



line tatu olunur. Necə ki, dəriyə müxtəlif rəng və formalarla yazılar çəkilirsə, eləcə də bu gözə tətbiq olunaraq, onun rəngi dəyişir. Ancaq göz rəngi dəyişdirilməsi əməliyyatı olduqca riskli, təhlükəli prosesdir. Çünki bu, sonralar böyük fəsadlara yol açmağa bilər. Ən əsası isə gözdə müxtəlif xəstəliklərin baş qaldırması qaçılmazdır. Bu xəstəliklərə qlaukoma, uveit və s. aiddir.

Bu əməliyyat korluqla nəticələnə bilər. Gözə belə müdaxilələrin edilməsi müxtəlif xəstəliklərə yol açır, hətta insan sonda kor olur, görmə qabiliyyətini birdəfəlik itirir. Dünyanın bütün inkişaf etmiş ölkələrində bu tip əməliyyatlar qanunla qadağan edilib. Kolumbiya kimi bir çox ölkələrdə bu qanun hələ qəbul olunmayıb. Çox arzu edərdim ki, bizdə də göz rəngini dəyişdirilməsi qanunla qadağan olunsun. Elementar məntiqli adam anlayar ki, vaz keçilməz orqanlarımızdan biri olan gözün içinə yazı yazmaq, şəkil çəkmək nə ilə nəticələnə bilər".

## Göz rəngini dəyişmək risklidirmi?

Kontakt linzalardan başqa üsullar çox risklidir. Ölkəmizdə hələ də bu üsulları tətbiq edən bəzi mərkəzlər var. Bu təhlükəli və qeyri-etik praktika beynəlxalq mətbuatda da tənqid edilib, xəstələrin görmə qabiliyyətini təhlükəyə atan metodu tətbiq edən ölkələr kimi Venesuela, Kolumbiya və Türkiyənin adı çəkilir. Bu prosedurlar nəticəsində görmə qabiliyyətini itirən bir çox insan var.

Nəticədə, göz rəngini daimi olaraq dəyişdirən üsulların tətbiqi tibbi baxımdan təhlükəlidir. Heç bir normal göz cərrahişi bu təcrübələri yerinə yetirmir. Əgər gözünüzün rəngini dəyişmək niyyətindəsinizsə, görmə itkisi və gözdə qalıcı estetik qüsurların yaranmasının qarşısını almaq üçün bu üsullardan qaçınmaq lazımdır.

Ayşən Vəli

## BAXIŞ BUCAĞI

# Hindistan-Çin diplomatik dueli



**H**indistan və Çin üçün uğurlu sülhməramlı obrazı təkcə Ukrayna böhranının həlli üçün ilkin şərt deyil, həm də dünya miqyasında öz nüfuzlarını gücləndirmək üsuludur. Son zamanlar Yeni Dehli potensial olaraq daha effektiv vasitəçilik modelini təklif edir. Baş nazir Narendra Modinin ötən ay Moskvaya diplomatik səfərindən sonra Kiyevə son səfəri Ukrayna münafişesində Hindistan üçün irəliyə doğru mühüm addım idi. Uzun sürən hərbi əməliyyatlar fonunda baş tutan səfər Yeni Dehlinin dərin strateji niyyətlərini ortaya qoydu. Həm Hindistan, həm də Çin getdikcə global diplomatiyanın əsas oyunçuları kimi özlerini təsdiqlədikcə, Ukraynadakı münafişə hər ikisinin sülhməramlı imkanlarını nümayiş etdirməsi arenasına çevrilib. Çinin münafişədə vasitəçilik səyləri çətinliklərlə üzləşdiyi üçün Hindistanın fəal iştirakı onun global təsir axtarışında yeni mərhələni qeyd edə bilər. Hindistan və Çin üçün uğurlu sülhməramlı obrazı təkcə Ukrayna böhranının həlli üçün ilkin şərt deyil. Bu həm də problemləri pragmatik şəkildə həll etməyə qadir güclər kimi dünya miqyasında onların nüfuzunu gücləndirmək üçün bir yoldur. Çin üçün özünü vasitəçi kimi göstərmək onun ABŞ-ın hökumətinə meydan oxumağa və Asiyadan kənarda təsirini genişləndirməyə qadir olan məsuliyyətli qlobal güc kimi imicini gücləndirir. Hindistan üçün risklərin çox yüksək olduğu böyük bir münafişədə diplomatik bacarıq nümayiş etdirmək onun global siyasətdə əsas oyunçu və dünya işlərində ağıllı səsli olmaq ambisiyasını dəstəkləyir. İki Asiya nəhəngi arasında rolların dəyişməsi onların dünya səhnəsindəki ambisiyalarını əks etdirməklə yanaşı, həm də Ukraynada sülh axtarışında strateji maraqların və obyektiv reallığın qarışdırılmasını vurğulayır.

## Çindən strateji müdaxilə

Çinin Ukrayna münafişesindəki rolu ehtiyatlı iştirak və bir tərəfdən Rusiya ilə dərin əlaqələri balanslaşdırmaq zərurəti ilə, digər tərəfdən isə Avropa və ümumilikdə Qərblə faydalı iqtisadi münafişələri xarakterizə olunur. Bu ilin əvvəlində Çin atəşkəs və danışıqların bərpasını tələb edən 12 bənddən ibarət sülh planını açıq-

lamışdı. Lakin bu plan, xüsusən də Ukrayna və onun Qərb müttəfiqləri tərəfindən düşmənçiliklə qarşılandı və bu planda Rusiyanın mövqeyinə gizli dəstək gördü. Çinin Ukrayna münafişesində iştirakı təkcə sülhməramlı xarakter daşımır. Bu, Pekinin mövcudluğunun indiyədək çox təvazökar olduğu bölgədə öz təsirini göstərmək üçün strateji addımdır. Çin öz sülh planı ilə özünü böyük beynəlxalq münafişələrin nəticələrini müəyyən etməyə qadir olan məsuliyyətli dünya gücü kimi göstərməyə çalışıb. Lakin Rusiya ilə sıx əlaqələr onun neytral vasitəçi kimi çıxış etməsinə mane olur. Rusiyaya qarşı subyektiv olaraq qəbul edilən qərəzli mövqə Pekinin etibarlı vasitəçi roluna dair iddialarını, xüsusən də Yaxın Şərqdə uğurlu diplomatik fəaliyyətlər fonunda sarsıdır. Hindistanın Ukrayna münafişesində iştirakı daha təmkinli olub və bu, onun bloklaşdırma qoşulmamaq və strateji muxtariyyət üçün tarixi istəyini əks etdirir. Modinin Kiyevə səfəri Hindistanın potensial olaraq özünü vasitəçi kimi göstərərək münafişədə daha fəal rol oynamağa hazır olduğunu göstərir. Çindən fərqli olaraq, Hindistan nə Rusiyaya, nə də Ukraynaya qarşı bu səviyyədə strateji öhdəliyə malik deyil və ona neytral imic kimi unikal üstünlük verir. Hindistanın Ukrayna münafişesinə yanaşması çoxsaylı strateji maraqlar arasında balans tapmaq zərurəti ilə formalaşmışdır. Bir tərəfdən Hindistanın Rusiya ilə dərin tarixi əlaqələri var (həm də Rusiyanın hərbi texnikasından asılıdır). Digər tərəfdən, Çinin yüksəlişindən təşviş içində olan Qərb demokratiyaları ilə strateji tərəfdaşlığı gücləndirir. Bu tarazlıq Hindistanın Rusiyanın hərəkətlərini açıq şəkildə pisləmədən dialoqa və suverenliyə hörmət etməyə çağırıldığı Ukrayna münafişesində ehtiyatlı mövqeyində özünü göstərir. Uzunmüddətli hərbi əməliyyatlar, iqtisadi sanksiyalar və geosiyasi dəyişikliklərlə yadda qalan Ukrayna münafişesinin hazırkı reallıqları Hindistan üçün həm imkanlar, həm də problemlər yaradır. Kiyev və Moskva ilə əlaqə saxlamaqla Hindistan öz mövqeyindən dialoqu təşviq etmək və gerginliyin azaldılması perspektivlərini araşdırmaq üçün istifadə edə bilər. Lakin tərəflərin barışmaz mövqələri, böyük dövlətlərin cəlb olunması uğurlu vasitəçiliyi xeyli çətinləşdirir. Hindistanın sülhməramlı kimi rolunu onun bu mürəkkəb dinamikanı idarə edə bilməsindən və

global sülhə töhfə vermək istəyi ilə strateji maraqlarını tarazlaşdırma bilməsindən asılı olacaq. Hindistan və Çin arasında Ukrayna münafişesində sülhməramlı rolu uğrunda rəqabət onların strateji rəqabətinin bir növ miniatür modelidir. Hər iki ölkə global təhlükəsizlik və global güc balansını üçün geniş nəticələrə malik olan münafişədə öz təsirlərini gücləndirməyə çalışır. Bununla belə, hər iki ölkənin yanaşmaları strateji prioritetlər və əməliyyat mülahizələrindəki fərqləri əks etdirir. Çinin sülhməramlı səyləri, global lider kimi iddialarını müdafiə etmək və ABŞ-ın təsirini tarazlaşdırmaq istəyindən irəli gəlir. İqtisadi təsir imkanları və Rusiya ilə strateji tərəfdaşlıq Pekinə əhəmiyyətli təsir imkanları verir. Bununla belə, Ukrayna münafişesinin əməliyyat mürəkkəbliyi, daim dəyişən cəbhə xətləri və geniş geosiyasi nəticələri ilə Çin yanaşmasının məhdudiyetlərini ortaya qoyur. Onun sülh planının qeyri-populyar olması strateji maraqların bir tərəflə sıx bağlı olduğu bir münafişədə bitərəf qalmanın nə qədər çətin olduğunu vurğulayır. Hindistan yanaşması, əksinə, ehtiyatlılıq və strateji qeyri-müəyyənlik ilə xarakterizə olunur. Hər iki tərəfə çox güclü öhdəliklər götürmədən Hindistan neytral oyunçu kimi etibarını qorumağa çalışır. Bu yanaşma ona həm Rusiya, həm də Ukrayna ilə qarşılıqlı əlaqədə olmağa imkan verir, rəqiblər arasında əlaqə olduğunu iddia edir.

## Çinin səyləri, Hindistan üçün yeni imkanlar

Çinin Ukrayna münafişesində vasitəçilik etmək cəhdləri, Pekinin İran və Səudiyyə Ərəbistanı arasında yaxınlaşmada vasitəçilik etdiyi Yaxın Şərqdəki uğurları ilə tamamilə ziddiyyət təşkil edir. Ukrayna ilə bağlı sülh planının qəbul edilməməsi Çinin strateji maraqlarının onun neytrallığına xələf gətirdiyi kimi qəbul edilən münafişələrdə üzləşdiyi çətinlikləri ortaya qoyur. Bu uğursuzluq Hindistana müdaxilə etmək və neytrallığı, dialoqu və strateji muxtariyyəti vurğulayan fərqli bir sülhməramlı model təklif etmək imkanı verir. Ukrayna münafişəsi Hindistana diplomatik imkanlarını nümayiş etdirmək və dünyada mövqeyini möhkəmləndirmək şansı verir. Hər iki tərəflə əlaqə saxlamaqla və dialoqu müdafiə etməklə, Hindistan gerginliyin azaldılmasını təşviq edə və potensial olaraq sülh yolu ilə həllə yol açabilir. Bu strateji mövqə Hindistana işləri öyrənməyə və hər iki tərəfin etimadını qazanmağa imkan verir ki, bu da öz növbəsində iki il yarım davam edən döyüşlərdən sonra dalandan çıxmağa kömək edə bilər. Əsas məsələləri hər iki nöqtəyi-nəzərdən dərk etməklə, Hindistan atəşkəsini əldə edilməsində və məhsuldar danışıqlar üçün zəmin yaradılmasında mühüm rol oynaya bilər. Bu diplomatik tapşırıqlar Hindistana sülhməramlı rəqabətdə öz rolunu artırmaq və mürəkkəb beynəlxalq münafişələri həll etmək üçün diplomatik şücaət və strateji bacarıqlara malik olduğunu sübut etmək üçün dəyərli imkan verir. Ukrayna münafişəsi davam etdikcə, Hindistanın qarşıdakı aylardakı hərəkətləri onun yeni dünya düzənindəki rolu və təsiri üçün kritik rol oynayacaq.

V.VƏLİYEV



Elçin Bayramlı

## O sudan içməyin!

**S**on vaxtlar maddi dəyərlər mənəvi dəyərləri üstələyib. İnsanlarda depressiya, stress artıb. Hiyətlərlik üsulları xeyli rəngarəngləşib və təkmilləşib. Ümumi cəmiyyət maraqları şəxsi maraqlara qurban verilir. Əsas məqsəd çoxlu pul qazanmaq, vəzifə, şöhrət əldə etmək və özünü başqalarından üstün göstərmək üzərində fokuslanıb. Başqalarından fərqlənmək (bu hətta pis şeylərdə olsa belə) azarı gənclər arasında geniş yayılır.

Psixoloji gərginlik ətraf mühitdən ailə daxilinə keçib və məhz bu səbəbdən münafişələrin, boşanmaların və ailədaxili qətlərin sayı artır. Böyük sözünü vecinə alan da yoxdur. Bir çox gənclər açıqca deyirlər ki, biz hər şeyi bilirik və doğru edirik, siz yaşlı nəsil heç nə bilmirsiniz və səhv edirsiniz. Lakin reallıq bütün dövrlərdə və bütün ölkələrdə olduğu kimi tam əksini göstərir.

Son vaxtlaradək milli-mənəvi dəyərlərimiz həyatımızın əsas sütunu idi. El arasında yazılmamış qanunlar adlandırılan əxlaq davranış kodeksləri var idi və buna əməl olunurdu. Bəs, sonra nə baş verdi ki, situasiya 180 dərəcə dəyişdi?

21-ci əsrə keçid sanki başqa bir dünyanı gətirdi. Pul və vəzifə uğrunda amansızcasına mübarizə mənəvi dəyərləri tədricən arxa plana keçirdi. Təhsilə, elmə, mədəniyyətə marağı əyləncənin əvəz etməsi, ağsaqqal-qarasaqqal münafişətlərinin çərçivədən çıxması, TV-lərdən şou, serial və kriminal verilişlərlə kütləvi əxlaqsızlaşma, psixotron terror, davamlı reklam təcavüzü ilə zövqlərin, xüsusiyyətlərin, davranışların, dəbin hansısa şübhəli xarici mərkəzlərdən formalaşdırılması... siyahı təəssüf ki, xeyli uzundur. Bu psixotron terror mənəvi zombiləşmənin əsasını qoymaqladır...

Əvvəllər ayıb sayılan şeylər indi normal, əvvəllər müsbət sayılan şeylər isə indi mənfi sayılır. Haram və vicdansız yollarla pul qazanmaq daha ayıb sayılmır. İnternet saytlarda məkanda açıq əxlaqsızlıq təbliğəti baş alıb gedir. Televiziyalar daha çox mənfi şeyləri təbliğ edir, maddi dəyərlərin mənəvi dəyərlərdən üstün olduğunu "göstərir", mənəvi dəyərləri müdafiə edənləri "geridə qalmış" adlandırırlar. Başqa cəmiyyətlərdə olduğu kimi bizim cəmiyyətdə də mənəvi deqradasiya məşhur "Overton pəncərəsi" sistemi ilə tətbiq olunur, dəyərlərin tədricən dəyişilməsi prosesi aparılır. Cəmiyyət dəyərlərinin kəskin və sürətli dəyişməsinə razı olmadıqı üçün, burada "diri qurbağını qaynar suda necə bişirmək" təcrübəsi tətbiq olunur.

Burada qədim bir hind piritçasını yada salmağa dəyər. Rəvayətə görə, qədimdə bir şəhərin ətrafındakı meşəlikdə tək yaşayan, ibadət və elmlə məşğul olan bir zahid müdrik varmış. Dünyanın qızıl dövrü imiş. Hər yanda əmin-amanlıq bolluq və məhrəblilik. Bir gün bu müdrik dağdan enir şəhərə və adamlara deyir ki, tezliklə hər şey dəyişəcək, tam tərsinə olacaq. Bunun əlamətini onda biləcəksiniz ki, su dadını dəyişəcək bir qəddər acı dadmağa başlayacaq. İnsanlar ona inanmırlar. Yalnız bir gənc inanır və gedib çay kənarında özünə koma tikir, yeri qazıb anbar düzəldir və oraya su daşıyıb toplayır.

Vaxt keçir, vədə yetişir, suyun dadı tədricən dəyişməyə başlayır. Gənc dərhal köçür ordaki komasına və ancaq əvvəldən yığıdığı sudan içməyə başlayır. Hər dəfə şəhərə düşdükdə baxır ki, adamlar dəyişib, əvvəl ayıb sayılan şeylər indi normal sayılır, əvvəl yaxşı sayılan işlər indi pis sayılır. Bu onunla bunun mübahisə etməkdən yorulur, heç kimə izah edə bilmir ki, elə deyil belədir. Hər dəfə bunu döyüb qovurlar ki, sən bizdən ağıllısanmı. Axırda gedir o müdrikin yanına ki, mən neyləyim. Müdrik deyir ki, 3 yolun var, ya axıradək mübarizə aparacaqsan, amma səni fiziki olaraq öldürə bilərlər, ya onların suyundan içib onlar kimi olacaqsan, bu halda mənəvi cəhətdən öləcəksən, ya da cəmiyyəti tərk edib mənim kimi uca dağların başında tək yaşayacaqsan. Bu gənc çox düşünür, axırda 3-cü yolu seçir. Gedir müdrikin yanına və ona xidmət etməklə ömrünün sonunadək orda yaşayır...

İndi həmin "su" bəzi xarici mərkəzlər tərəfindən ölkəmizə, cəmiyyətimizə təklif olunur, çoxumuz isə bu suyun tərkibi haqqında məlumatlı deyilik, elə sudur deyib içirik. Lakin indi cəmiyyətimizdə hələ də o sudan içməyənlər var, onları o sudan içməyə məcbur etmək, ya da onun qaçib dağ başına (xaricə) getməsinə səbəb olmaq lazım deyil.

İndiki qloballaşma dövründə milli-mənəvi dəyərlərimizi daha çox qorunmalıyıq, çünki indiyədək heç vaxt olmadığı qədər güclü təzyiq və terror altındadır. Elmə-təhsilə daha çox fikir verib irəli getməliyik. Sağlam düşüncəli, savadlı uşaqlar yetişdirib tərbiyə etməli, xalqımızı, ölkəmizi dünyanın inkişaf etmiş ölkəsinə çevirəcək insanları qorunmalı, küçə müğənnilərini və yarıçılpaq modelləri dinləmək əvəzinə alimləri, ziyalıları, müdrikləri dinləməliyik. Yalnız bu yolla bir millət kimi yaşaya və inkişaf edə bilərik.

# “Azadlıq” radiosunu həm özünü, həm də dağıdıcı müxalifəti ifşa etdi

Hər zaman belə olub və bu gün də məkrli siyasətləri və fəaliyyətləri dəyişməz olaraq qalmaqdadır. Daha doğrusu, AXCP, Müsavat, Milli Şura və onlarla eyni pozucu fəaliyyəti bölüşən “Azadlıq” qəzeti, “Azadlıq Radiosu”, “Azərbaycan Saati” proqramı, “Turan” TV, “Meydan” TV və digərləri taleyüklü tədbirlər ərafəsi daha iyrenc və pozucu fəaliyyət yolu tutmaqla xaricdəki ağalarının diqqət mərkəzinə çevrilməyə çalışırlar. Sentyabrın 1-də azad və demokratik şəkildə baş tutan parlament seçkiləri ilə bağlı sözügedən siyasi təşkilatlar və media qurumları hər cür tərxiatçı əməllərdən istifadə etdilər, çoxsaylı şər və böhtanlar yaymağa cəhdlər göstərdilər. Düzdür, məkrli niyyətlərinə nail ola bilmədilər. Nə demokratik düşüncəli dünyanı, nə də sivil Azərbaycan cəmiyyətini özlərinin yalanlarına inandırma bilmədilər. Azərbaycan seçicisi azad və demokratik şəkildə seçki məntəqələrinə gedərək istədikləri namizədə səs verdilər. Bu da onların anlaşıqsız olmalarından irəli gəlir. Çünki Azərbaycan xalqı kifayət qədər seçki təcrübəsinə və siyasi bilgilərə malikdir. Bu baxımdan əhalini hər hansı bir yalan və böhtanla, dezinformasiya xarakterli xəbərlərlə hədəfindən və məqsədindən yayındıra bilməz. Dağıdıcı müxalifətin seçkilərə qatılmaqdan imtina etməsi onların zəifliklərinin göstəricisidir. Reallığı etiraf etməyib, hay-küy qaldırmaq isə siyasi mədəniyyətsizlik və qorxaqlıqdır. Seçkilərdə iştirak siyasətində sağlam rəqabətin yeganə legitim vasitəsidir. Taleyüklü tədbirdən imtina edənlərin səbəbi zəiflik və qalmaqallı situasiyaları təhrik etməkdir. “Azadlıq” qəzeti, “Azadlıq Radiosu”, “Azərbaycan Saati” proqramı, “Turan” TV, “Meydan” TV və digərlərinin dağıdıcı müxalifətlə iş birliyinə getmələri onların jurnalist peşə etika qaydalarından və media haqqında qanundan uzaq olduqlarını göstərir.



## Seçki günü “Azadlıq” radiosunu dezinformasiya yaymaqda həmkarlarından fərqlənməyə çalışdı

Parlament seçkiləri ərafəsi və seçki günü “Azadlıq” radiosunu və “Meydan” TV şər və böhtanlar yaymaqda, süni dava-dalaşlar təşkil edib, onun mərkəzində olmaqda fəallıq nümayiş etdirənlərdən oldu. Bu baxımdan “Azadlıq” radiosunu və “Meydan” TV-nin sentyabrın 1-dəki fəaliyyəti zəngin olub desək, səhv etmərik. “Azadlıq” radiosunu və “Meydan” TV-nin dezinformasiya xarakterli informasiyalarının əsas məğzini seçkilərlə bağlı mənfi rəyin yaradılması və Qərbin anti-Azərbaycan strukturlarının hazırlayacağı hesabatlara daxil edilməsi idi. Bu səbəbdən də hər iki media tərxiatçı məşinləri seçki ilə bağlı hər cür yalan və böhtanları səsləndirməkdən, video formatında paylaşmaqdan çəkinmədilər. Təbii ki, bu cür tərxiatçı addımlar Azərbaycan cəmiyyətinin haqlı narazılığına səbəb oldu. Əsaslı olaraq Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin (MEDİA) açıqlamasında ABŞ Konqresi tərəfindən maliyyələşən “Azadlıq” radiosunun Milli Məclisə növbədənkenar seçkilərlə bağlı mənbəyi bilinməyən, qərəzli məlumatları anonim “jurnalist qeydi” altında paylaşmasını ictimai rəyi çaşdırmağa yönələn uğursuz cəhd olduğu qeyd edilir. Agentliyə təəssüflə bildirib ki, bu məlumatlar “jurnalist qeydləri” başlığı altında paylaşılır: “Qeyd edək ki, qanunvericiliyin tələbinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikası Xarici İşlər Nazirliyində akkreditasiyadan keçmiş bütün xarici media subyektlərinin seçkiləri işıqlandırmaq üçün Mərkəzi Seçki Komissiyasına müraciətinə müsbət cavab verilib. Lakin “Azadlıq Radiosu”nun bununla bağlı hər hansı müraciəti olmayıb. “Azadlıq Radiosu”nun mənbəyi bilinməyən, qərəzli məlumatları anonim “jurnalist qeydi” altında paylaşması jurnalist adından sui-istifadə halındadır və birmənalı olaraq media etikası prinsiplərinə ziddir. Qeyd olunanlar fonunda medianın manipulyasiya metodu ilə ictimai rəyi çaşdırmaq cəhdlərini yolverilməz hesab edir və qınayırıq.”

Məlumat üçün qeyd etmək lazımdır ki, Səbail rayon Məhkəməsi Nəqliyyat, Rabitə və Yüksək Texnologiyalar Nazirliyinin iddiası əsasında 2017-ci il mayında “Azadlıq” qəzeti, “Azadlıq Radiosu”, “Azərbaycan Saati” proqramı, “Turan” TV və “Meydan” TV-nin saytının bloklanması barədə qərar çıxarıb. Məhkəmə qərarı ortada olduğu halda və “Azadlıq” radiosunun MSK-dan qeydiyyatdan keçmədiyi halda seçki günün məntəqələrdə necə və hansı yolla peyda olması müəmmalı suallar yaradır. Yəqin ki, aidiyyəti dövlət qurumları məsələni araşdırdıqdan sonra, mediaya məlumat verəcəklər.

## “Azadlıq” radiosunun fəaliyyəti jurnalist adından istifadədir

Faktlara və tərəfimizdən aparılan araşdırmalara əsaslanaraq qeyd etmək olar ki, “Azadlıq” radiosunu müstəqil media orqanından uzadır. Bu media birbaşa ABŞ Konqresi tərəfindən maliyyələşdirildiyindən onların sifarişlərini yerinə yetirirlər. Bu, o radiodur ki, 44 günlük Vətən savaşında ermənilərə informasiya dəstəyi göstərib, Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası aparıb. Dəfələrlə “Azadlıq radiosunu” Azərbaycan ərazi bütövlüyü və suverenliyi əleyhinə qərəzli reportaj hazırlayıb. Həmin reportajlardan birini xatırlatmaq yerinə düşərdi: “Ermənilərin Qarabağda səngər qazmasının, hərbi obyektlər salmasının qarşısını almaq məqsədilə Azərbaycan səsgücləndiricilər vasitəsilə onlara müraciət edib və bu, onlarda qorxu yaradıb. Eyni zamanda, Azərbaycan torpaqlarında

azad oxunması ermənilərdə narahatlıq yaradıb”. Bu üzdənirəq radio erməni toplumunu “yazıq”, “fağır” məxluqlar kimi təqdim etməyə çalışmışdı. Halbuki bu “yazıq” hesab olunan erməni məxluqları təpədən dirnağa qədər ABŞ-dan, Rusiyadan, Fransadan, Hindistandan və digər ölkələrdən aldıkları müasir silahlarla silahlanıb Azərbaycanın kənd və qəsəbələrinə xain hücumlar təşkil etməklə günahsız insanları qətlə yetirmişlər. O “fağır” ermənilər kimi təqdim edilən toplum Xocalıda insanlığa və bəşəriyyətə qarşı dəhşətli soyqırımları həyata keçirmişlər. Ağdamda, Fizulidə, Şuşada, Kəlbəcərdə, Qubadlıda və digər işğal edilən Azərbaycan torpaqlarında azərbaycanlılar kütləvi şəkildə qətlə yetirilmişlər. İnsanlar ev-eşiyindən didərgin salınmış, şəhər və kəndlər yer üzündən silinmişdir. Yüzlərlə azərbaycanlı əsir götürülmüş, müxtəlif işğəncələrə məruz qalmışlar, minlərlə azərbaycanlının taleyindən hələ də məlumat yoxdur. Bütün bunları ABŞ Konqresinin üzvləri, eləcə də Konqresin maliyyəsi ilə ermənipərəst informasiya siyasəti aparən “Azadlıq” radiosunu bilməmiş deyil. Anlayırlar, aydın şəkildə bilirlər. Çünki erməni vəhşiliklərinin içindədirlər. Ən azı ermənilərin azərbaycanlılara qarşı təşkil etdikləri qətlə sənarisinin təşkilatçılarıdır. İndi bu əlləri qana batmış məxluqlar bizim kimi azad, sivil insanlara demokratiya dərəsi keçməyə cəhd edirlər. Çalışsınlar ki, özlərini çoxbilmiş kimi göstərib, işə yardıqlarını nümayiş etdirdinsinlər.

## “Azadlıq” radiosunu korrupsiyaya bulaşmış radiodur

“Azadlıq” radiosunun əsas fəaliyyəti insanları şantaj etmək, qarayaxma kampaniyası aparmaq, təmiz, ləyaqətli insanları ləkələməyə çalışmaq, dezinformasiya xarakterli informasiyalarla cəmiyyətdə çaşqınlıq yarat-

maq olub. Radionun fəaliyyət sferasına, həm də rüşvət almaq, korrupsiya hallarına vermək də dayanır. Radionun Bakı ofisində yaşanan rüşvət və korrupsiya halı hələ də beynəlxalq mətbu orqanların səhifələrində müzakirə edilməkdədir. O zaman ABŞ-ın Yayım Şurası İdarə Heyətinin Beynəlxalq yayımlar üzrə bürosunun direktor müavini Cefrey Trimblin rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti Bakıya gələrək məsələni yerində araşdırmağa cəhd etmişdilər. Nəyi araşdıracaqlardı ki? Ortada rüşvət və korrupsiya faktları mövcuddur və bunların bir ucu Konqresin şişman məxluqlarına gedib çıxırdı. O zaman günah keçisi də tapılmışdı-radionun rəhbəri Kənan Kazımoğlu. Düzdür, rüşvətin alınmasında, ayrılan maliyyə vəsaitlərinin özününküleşdirilməsində Kənan Kazımoğlunun da payı və rolu olub. Ancaq fakt ondan ibarətdir ki, pulların silinməsi əmri ABŞ-dan gəlib. O zaman baş verənlərdən guya ciddi

narahatçılıq keçirdiyini iddia edən radionun ABŞ-dakı rəhbər şəxslərdən biri qeyd etmişdir ki, bu, Konqresə rüsvayçılıq gətirir və radionun imicini alt-üst edir: “Bir zamanlar korrupsiyaya qarşı mübarizənin carçısı kimi tanınmış “Azadlıq” radiosunun adının bu gün korrupsiya halları ilə yanaşı çəkildiyini görmək çox kədərlidir: 50 il ərzində ağır zəhmət nəticəsində əldə edilmiş şöhrət və etibarın qısa müddətdə bu şəkildə xərclənməsi ikiqat kədərlidir”.

Kənan Kazımoğlunun vəzifəsindən azad edilməsi ilə rüşvət və korrupsiya hallarının qarşısını almaq mümkün olmadı. Əksinə, korrupsiya hallarının miqyası daha da genişləndi. Nədən ki, radionun Bakı ofisinin yeni rəhbəri İlkin Məmmədovun pulların silinməsi və müəyyən hissəsini kart vasitəsi ilə Varşavaya və Budapeştdə göndərilməsi ilə bağlı ABŞ Konqresindəki əcaib-qərayib məxluqlar tərəfindən göstərişlər verilməmişdir. Pula hərislərdən biri olan İlkin Məmmədov dostu və radionun mühasibi Zeynal Məmmədli ilə iş birliyinə gedərək yüz minlərlə ABŞ dollarını kartlardan karta göndərmək yolunu tutdular. Bu vəziyyət radio daxilində ciddi narazılıqlara gətirib çıxardı. Çünki radionun əməkdaşlarının maaşları artmaqdasansa, İlkin Məmmədovun “peşəkərlığı” və hərisliyi səbəbindən azaldı. Nəhayət, böhran ciddi qalmaqlara və söz-söhbətlərə gətirib çıxardı ki, nəticədə radionun əksər əməkdaşları iş yerlərini tərk etdilər.

Bir sözlə, qısaca onu qeyd etmək olar ki, “Azadlıq” radiosunu ölkəmizdə keçirilən parlament seçkilərlə yaydığı şər və böhtanları ilə həm özünü, həm də Qərbin Azərbaycandakı əlahtıları olan dağıdıcı müxalif qüvvələrini ifşa etdi. Azərbaycan xalqı isə bu seçkilərlə güclü və qüdrətli xalq olduğunu, istənilən pozucu qüvvəyə yerini göstərməyi bacaran və bunu həyata keçirən xalq olduğunu nümayiş etdirdi.

İLHAM ƏLİYEV

# İtirdiyimiz xüsusiyyətlər: xeyirxahlıq



## XVI YAZI

Xeyirxahlıq bu dünyada insana özünü yaxşı hiss etdirə biləcək ən böyük əməldir. Bu, əslində, insanın öz mənəviyyətinə etdiyi ən böyük kapitaldır, maddi olmayan, mənəvi yatırım. Birinə yaxşılıq etmək, xeyir iş görmək insan mənəviyyəti üçün inanılmaz bir qidadır. Biz yeyərək maddi bədənimizi doyururuq, amma ruhi bədənimiz acanda onu yedirtmək üçün tənbellik edirik. Halbuki, xeyirxahlıq ruhun qidasıdır, onu qidalandırmıqla özümüzə yaxşılıq edirik əslində. Bədənimiz doyanda necə rahatlıq tapırıqsa, ruhumuz doyanda da eyni rahatlığı hiss edirik. Yəni, xeyirxahlıq etmək bizi xoşbəxt edir.

Yaxşılıq etmək, başqalarına kömək etmək, xeyirxah insan olmaq sağlamlığımız üçün faydalıdır. Çünki həm yaxşılıq edən, həm yaxşılıq edilən, həm də bu yaxşılığa şahid olanlar bu prosesdə məmnunluq hissi yaşayırlar. İstər yaxşı iş gör, istər sənə yaxşılıq edilsin, istərsə də başqasına edilən yaxşılığa şahid olasan, hər üç halda beynimizdən oksitosin hormonu ifraz olunur. Bu hormon qorxu, narahatlıq və stressi azaldır, eyni zamanda sakitlik və təhlükəsizlik duyğusunu artırır. Sevgi hormonu kimi tanınan oksitosinin, qan təzyiqini aşağı saldığı, ümumi ürək sağlamlığının yaxşılaşmasına kömək etdiyi, özünə inamı artırdığı da məlumdur. Bu hormon həmçinin bədənimizdə nikbinlik və qarşılıqlı münasibətlərdə empatiya və bağlılıq hissini gücləndirir.

Həmçinin, yaxşı işlər görəndə, xeyirxahlıq edəndə beynimizdə, adətən idmandan sonra da ifraz olunan endorfin hormonu ifraz olunur və bu hormon insan bədənindəki ağrıları azaltmaq funksiyasını yerinə yetirir. Üstəlik yaxşılıq etmək orqanizminizin ən təhlükəli reaksiyalarından biri olan stressi azaldır və dolayısı ilə stresslə bağlı yaranan xəstəliklərdən qoruyur. Yaxşılıq edən, xeyirxah işlər görəndə insanın orqanizmində dərhal serotonin ifraz olunmağa başlayır. Yaxşılıq etdiyimiz zaman bədənimiz sakitləşdirici effekti verən, xoşbəxtlik hormonu tanınan serotonin istehsal etməyə başlayır. Başqa sözlə desək, xeyirxahlıq etmək təkə xoşbəxtliyi artırır, həm də insanları depressiv vəziyyətdən çıxarır.

İnsan övladı yaranışından bu günədək xoşbəxtlik, mənəvi rahatlıq tapmağın bütün mümkün yollarını axtarıb. İbadət etmək, başqalarına yardım etmək, kimsəsizə kimsə olmaq, ehtiyacının əlindən tutmaq kimi istəklər beləcə yaranıb. Xeyirxahlıq insanlıq əlaməti olmağa baş-



layandan bu günədək insan mənəviyyəti da yüksəlib. Xeyirxahlıq asılılıq yaradır insanda, bir dəfə etsin-sə ömür boyu etmək istəyirsən. Çünki həmin an orqanizmdə istehsal olunan endorfin, serotonin və oksitosin hormonları bizi xoşbəxt və məmnun edir, bu məmnuniyyəti dəfələrlə yaşamaq istəyirik.

Bəzən xeyirxahlığımız başımıza bəla da olur. Biz ehtiyacı olduğunuzu düşündüyümüz, köməksiz olduğuna inandığımız insanlara təmənnə güdmədən, qarşılıq gözləmədən kömək edirik, onlar bizdən faydalandıqları və bizi aldada bildikləri ilə öyünürlər. Biz pul kisətimizdəki sonuncu manatı onlara verəndə, kartımızdakı son pulumuzu yaxından tanımadığımız adama göndərəndə onun ehtiyacı olduğunu düşünürük, o isə bizi aldada bildiyinə sevinir.

Qəssab dükanı önündə marığa yatmış pişik kimi virtual yardım qruplarında fürsət gözləyən insanlar da istismar edir xeyirxahlığımızı. Onlar əllərinə keçən bütün imkanlardan istifadə etməklə hər ay yaxşı gəlir əldə edirlər. Mərhəmətinə yenilib son manatını paylaşılan kart hesabına göndərən insanların sayəsində ən yaxşı yerlərdə əylənir, ən bahalı əyləncə məkanlarında gəzir. İlan edilən pullarla bir qazinin, bir uşağın, bir ailənin köməyinə yetdiyini düşünən saf insanlar beləcə aldadılır. Aldadıldığı-

nın fərqi varanda çətin ki bir də xeyirxahlıq etmək fikrinə düşsün. Beləcə bizi xeyir iş görməkdən iy-rəndirirlər və itirdiyimiz dəyərlərin sırasına biri də qoşulur. Həqiqi ehtiyacı insanlar da o fırıldaqçıların güdazına gedir.

Xeyirxahlıq edənlər və bundan fərqli məqsədlər güdənələr də cür-bəcürdür. Öz reytingi üçün edənlər, məşhurlaşmaq istəyənlər, yardım edib bunu öz lehinə çevirənlər, xeyirxahlığı ilə öyünənlər. Hərəsinin öz məqsədi var. Öz reytingi üçün edən qisim xeyirxah deyil, sadəcə "like" toplamaq üçün, səhifəsinə baxış qazandırmaq üçün özünü yardımsevər kimi göstərir. Məşhurlaşmaq istəyənlər var ki, ehtiyacı olan ailələri tapıb ictimailəşdirir, onların ehtiyacını şouya çevirir və beləcə öz məşhurluğuna qovuşur. İlanə toplayıb yardım edənlər var ki, xeyirxahlığı öz xeyrinə istifadə edir, özününküləşdirir. Bir qisim insan da var ki ətrafına yaxşı imic təsiri bağışlamaq üçün xeyirxahlıq edir. O xeyirxah deyil, qəlbi yaxşı-



lıq üçün yaranmayıb, xeyir işləmək onun üçün səhnədə artistlik etmək kimi bir şeydir. Daxili xeyir olmayan insanlar xeyirxah ola bilmir, onlar publikaya oynayır.

Biz bu gün bunun nümunəsini çox görürük. Xüsusilə sosial şəbəkələr həyatımıza bu qədər pərçimləndikdən sonra insanlar hər şeyi orada yaşayır, həyatının hər anını, hər addımını orada nümayiş etdirirlər. Xeyirxahlığı şouya, yardımlaşmağı teatra döndərən insanlar üçün sosial şəbəkələr münbit platformadır. "Sağ əlin verdiyini sol əl bilməməlidir" frazası indi öz gücünü itirib, indi əlin verdiyini bütün ölkə bilməlidir ki, o əlin sahibi öz səhifəsinə "like" yığa bilsin. Xeyirxahlıq öz mahiyyətini itirib təbliğat maşınına çevrilib.



Azərbaycan  
Respublikasının  
Medianın İnkişafı  
Agentliyi

*Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "gənc nəslin milli mənlik şüurunun inkişaf etdirilməsi və vətənpərvərlik hisslərinin tərbiyəsi" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb*



Bir də efilərdəki "xeyirxahlıq" şouları var. Ehtiyacı olan kəsi, kəsləri, ailələri efiərə çıxarıb tənqid yağışına tutduqdan, həтта təhqir etdikdən sonra ona dəstək göstərdiyini iddia edən bu layihələr əslində öz reytingi üçün çalışır. Çoxuşaqlı ailəni efiərə çıxarıb özündən müştəbeh aparıcılar və ekspertlər kasıblıq yaşadığı halda nəsil artırmaqlarını tənqid edirlər, boyu boyda oğlu-qızı olan atanı ailəsinin və milyonlarla tamaşaçının önündə təhqir edirlər, hamilə qadını avamliqla günahlandırır, planlı hamiləlik bərə-

paylaşılan kart hesabına ilanə göndərir insanlar. Amma sonradan adına yardım yığılan şəxslər həmin pulun hamısının onlara verilmədiyini, yığılan yardımın yarısının proqram və ya aparıcılar tərəfindən mənimşənildiyini deyirlər. Beləcə insanlarda inamsızlıq, güvənsizlik, sui-istifadə edilmə hissi yaradırlar.

Xeyirxahlıq yoluxucudur, yaxşılıq etmək pandemiya effektlidir. Yoluxun, yoluxdurun. Bizi biz edən, bizi insan edən bu dəyəri itirməyin, unutmayın. İtirilən xüsusiyyətlərə bu da əlavə edilməsin. Xeyir iş görməyin verdiyi həzz, mənəvi rahatlıq başqa heç bir işin müqabilində yaranmır. Ona görə də günü-gündən çətinləşən həyat şərtləri, maddi problemlər bizi xeyirxahlıq etməkdən uzaqlaşdırmasın. Məbləği, dəyəri, həcmi əhəmiyyətli deyil, yaxşı əməl buğda boyda olsa da xeyirxahlıqdır. Xeyirxahlıq bumeranqdır, bu gün etdiyimiz hər yardım, göstərdiyimiz hər köməklik dənəcək, dolacağı və yenə özümüzə qayıdacaq gələcək. Bəlkə də bu gün qarşımıza çıxan yaxşılıq, hansısa xətdən sovuşmağımız, təhlükədən yaxa qurtar-



də danışrlar, hamiləlikdən qorunma yolları bərədə məsləhətlər verirlər, ailəni yerdən-yerə vurduqdan, bütün ölkəyə tanıtdıqdan sonra "yardım" edirlər. Yardımı xalq edir,

diyimiz nə zamansa etdiyimiz bir xeyirxahlığın nəticəsidir, kim bilir?!

**Lalə Mehralı**

## “Qələbəmi şəhidlərimizə həsr edirəm” - Paralimpiya çempionu



“Yay Paralimpiya Oyunlarında qızıl medal qazanan ilk azərbaycanlı parataekvondoçu olduğum üçün çox xoşbəxtəm”. Bu sözləri “Paris-2024” Yay Paralimpi-

ya Oyunlarında qızıl medal qazanan parataekvondo üzrə Azərbaycan millisinin üzvü İmameddin Xəlilov (K44, 70 kiloqram) jurnalistlərə açıqlamasında deyib. O, əldə etdiyi nəticəyə görə Azərbaycan xalqına təşəkkür edib:

“Özümle qürur duyuram. Sosial şəbəkələrdə çoxlu dəstək mesajları alırdım. Bilirdim ki, çempion olacağam. Bu nəticə gələcəkdə digər idmançılar üçün də əlavə stimula olacaq. Qələbəmi şəhidlərimizə həsr edirəm”.



## Ən varlı amerikalı qadınlarının siyahısı açıqlandı - kimlər var, kimlər...

Məşhur “Forbes” jurnalı ABŞ-ın ən varlı qadınlarının siyahısını dərc edib. Amerikalı müğənni Teylor Svift xarici məşhurlar arasında ən zəngin qadınların ilk beşliyinə daxil olub. Sənətçi varlı qadınlar siyahısında 4-cü yerdə qərarlaşıb. Müğənninin sərvəti 1,3 milyard dollar qiymətləndirilir. Aparıcı Opra Uinfri 3 milyard dollarla reytingdə birinci yeri tutub. İkinci yerdə 1,7 milyard dollarla Kim Kardaşyan, üçüncü yerdə isə 1,4 milyard dollarla Rihanna qərarlaşıb. Madonna isə beşinci yeri tutub.

## Bakıda qadını aldadıb 8 min manatını apardılar...



**B**akıda qadını aldadaraq 8 min manatını alıblar. Bu barədə Daxili İşlər Nazirliyi məlumat yayıb. Bildirilib ki, Bakı şəhər sakini olan qadın aldadılaraq 8000 manatının alınması barədə polisə müraciət edib.

Nəsimi Rayon Polis İdarəsinin 22-ci Polis Şöbəsi əməkdaşlarının keçirdikləri tədbirlərlə dələduzluq əməlini törətməkdə şübhəli bilinən Q.Əhmədova müəyyən olunaraq saxlanılıb. Faktla bağlı araşdırma aparılır.

### ELAN

“PİRQULU PARK HOTEL” MƏHDUD MƏSULİYYƏTLİ CƏMIYYƏTİ (VÖEN 1503239651) nizamnamə kapitalının 1 000 000.00 (bir milyon) manat azaldığını elan edir. Azalmadan sonra cəmiyyətin nizamnamə kapitalının məbləği 77 192 666.00 (yetmiş yeddi milyon bir yüz doxsan iki min altı yüz altmış altı) manat təşkil edir.

## “SƏS” qəzetinə abunə kampaniyası davam edir!

«SƏS» QƏZETİNƏ  
ABUNƏ OLMAQ İSTƏYƏNLƏR  
AŞAĞIDAKI YAYIM  
ŞİRKƏTLƏRİ İLƏ ƏLAQƏ  
SAXLAYA BİLƏRLƏR



1. Azərpoçt Poçtdaşıma Mərkəzi – 0125984955, 0552004544
2. Azərmətbuat Yayım MMC – 0124411991, 0124404694
3. Səma Mətbuat Yayım – 0125940252, 0503336969
4. Pressainform MMC – 0125115191, 0504560835, 0553156002
5. Qaya Mətbuat yayım – 0125667780, 0502352343
6. Qasid Mətbuat Yayım – 0124931406, 0124938343
7. F.Ş.Ruhid Hüseyinov – 0124349301, 0505357898
8. Ziya LTD – 0124977696, 0503067744

1 nüsxə 1 aylığı 13.20 AZN

6 aylıq 79.20 AZN

1 illik 158.40 AZN

ABUNƏÇİLƏRİMİZİN  
XİDMƏTİNDƏYİK  
Müraciət, şikayət, yazı,  
təbrik və başsağlıqlarımızı  
dərc etməyə hazırıq!

## 1 milyon vətəndaş digital şəxsiyyət vəsiqəsindən istifadə edəcək

“2026-cı ilin sonuna 1 milyon vətəndaşın digital şəxsiyyət vəsiqəsindən istifadə etməsi planlaşdırılır.” Bu barədə rəqəmsal inkişaf və nəqliyyat nazirinin müavini Samir Məmmədov “Kağızsız Hökumət: rəqəmsallaşma və ətraf Mühitə Təsiri” Beynəlxalq tədbirində deyib. Onun sözlərinə görə, əhalinin 65 %-ni isə rəqəmsal vərdişlərinə yiyələnməsini hədəfləyirik: “2024-cü ilin sonuna isə ev təsərrüfatlarını yüksək sürətlə internetlə təmin etməyi planlaşdırırıq”.



Baş redaktor:  
Bəhruz Quliyev

Ünvanımız:  
Bakı şəhəri,  
Üzeyir Hacıbəyli  
küçəsi, 66.

Şəhadətnamə: № 022492  
<http://www.ses-news.az>  
<http://www.sesqazeti.az>  
E-mail: [ses@sia.az](mailto:ses@sia.az)

“ƏLİNCƏ” AZƏRBAYCAN XEYRİYYƏ  
CƏMIYYƏTİNİN ORQANI.

QƏZET 1991-Cİ İL  
YANVARIN 11-DƏN ÇIXIR  
Tel: 598-33-90  
Faks: 493-11-62

Redaksiyanın mövqeyi  
ilə müəllifin mövqeyi  
üst-üstə düşməyə bilər.

Qəzet bazar və  
bazar ertəsindən  
başqa hər gün  
nəşr olunur

Tiraj: 2700